

budimex

BUDIMEX SA

**SPRAWOZDANIE NA TEMAT
INFORMACJI NIEFINANSOWYCH ZA ROK 2019**

SPIS TREŚCI

1.	WSTĘP	3
1.1.	Opis modelu biznesowego	3
1.2.	Zarządzanie społeczną odpowiedzialnością	3
1.3.	Podejście do zarządzania ryzykiem niefinansowym	4
1.4.	Zarządzanie ryzykiem niefinansowym w łańcuchu dostaw	4
2.	KWESTIE SPOŁECZNE	5
2.1.	Spółeczeństwo i społeczności lokalne	5
2.2.	Innowacyjne projekty w Budimeksie SA	7
2.3.	Budimex SA na rynku	8
2.4.	Jakość i bezpieczeństwo produktów (obiektów budowlanych)	9
3.	KWESTIE PRACOWNICZE	9
3.1.	Atmosfera pracy i ukierunkowanie na rozwój	10
3.1.1.	Pakiet socjalny	10
3.1.2.	Rozwój i szkolenia	10
3.2.	Bezpieczeństwo i higiena pracy	12
3.2.1.	Szkolenia BHP i prewencja	12
3.2.2.	„Porozumienie dla Bezpieczeństwa w Budownictwie”	13
3.2.3.	Wypadkowość	13
3.2.4.	Łańcuch dostaw	13
4.	KWESTIE ŚRODOWISKOWE	13
4.1.	Paliwa, energia i emisja CO2	15
4.2.	Materiały i surowce	16
4.3.	Gospodarka odpadami	16
4.4.	Oddziaływanie na lokalną biosferę	16
4.5.	Łańcuch dostaw	17
5.	KWESTIE ZWIĄZANE Z PRZECIWDZIAŁANIEM KORUPCJI	18
6.	KWESTIA POSZANOWANIA PRAW CZŁOWIEKA	19
7.	KLUCZOWE WSKAŹNIKI	20
7.1.	Kwestie społeczne	20
7.2.	Kwestie dotyczące projektów innowacyjnych	21
7.3.	Kwestie pracownicze (zatrudnienie, BHP)	21
7.4.	Kwestie środowiskowe	24
7.5.	Kwestie związane z przeciwdziałaniem korupcji	31
7.6.	Kwestie związane z łamaniem praw człowieka	31
8.	Osoba kontaktowa	31
9.	Wybrane wskaźniki liczbowe GRI (indeks)	31
10.	Oświadczenie dotyczące polityki różnorodności	32

1. WSTĘP

Budimex SA od lat upublicznia informacje na temat danych niefinansowych, w ujęciu zgodnym z GRI Standards (wcześniej Wytycznymi GRI). W bieżącym roku również planowana jest publikacja bardziej szczegółowego raportu zintegrowanego zgodnego z GRI Standards dla Grupy Budimex, z uwzględnieniem Budimex SA. Będzie on spójny z niniejszym sprawozdaniem, lecz obszerniejszy i adresowany do szerszego kręgu czytelników. Przy opracowaniu niniejszego sprawozdania Budimex SA opierał się o wspomniany powyżej GRI Standards oraz normę PN-ISO 26000. Ze względu na chęć zachowania zwięzłego charakteru sprawozdania, zrezygnowano z jego niektórych elementów, które czyniłyby je w pełni zgodnym („in accordance”) z GRI Standards. Ma ono na celu przedstawienie w sposób zwięzły i przejrzysty kategorii ryzyka niefinansowego, polityk i podejścia zarządczego oraz kluczowych wskaźników w obszarach określonych przez ustawodawcę, tak by umożliwić czytelnikowi ich porównanie z rozwiązaniami stosowanymi przez inne spółki publiczne.

1.1. Opis modelu biznesowego

Budimex SA to spółka dominująca w Grupie Budimex. Jako generalny wykonawca realizuje inwestycje infrastrukturalne, kubaturowe i przemysłowe, świadczy usługi projektowe, wynajmu maszyn oraz laboratoryjne. Jej rolą jest zapewnienie szybkiego przepływu informacji pomiędzy spółkami z Grupy Budimex i wsparcie ich w rozwoju oraz efektywnym zarządzaniu w celu budowania silnej pozycji rynkowej całej Grupy.

1.2. Zarządzanie społeczną odpowiedzialnością

Podstawą długoterminowych działań w zakresie zarządzania społeczną odpowiedzialnością w Budimeksie SA jest **Strategia CSR na lata 2016-2020**¹. Jej założenia są publicznie dostępne. Jest ona zakorzeniona zarówno w Misji² Budimeksu SA, odwołującej się do zrównoważonego rozwoju, jak i w kluczowych politykach biznesowych Grupy Ferrovial.

Spółka określiła osiem kluczowych obszarów społecznej odpowiedzialności:

- udoskonalanie standardów bezpieczeństwa i higieny pracy,
- ograniczanie oddziaływania na otoczenie przyrodnicze,
- bycie sąsiadem, gościem i partnerem dla społeczności lokalnych,
- eliminacja ryzyka zachowań nieetycznych,
- budowanie unikalnych kompetencji i przyjaznej atmosfery w miejscu pracy,
- zapewnienie najwyższej jakości realizacji,
- wspieranie kultury innowacyjności,
- zapewnienie mechanizmów nadzoru nad społecznymi i środowiskowymi wynikami działalności.

Każdemu z nich przypisano konkretne cele, mierniki ich realizacji, oczekiwane wartości, jakie powinny osiągnąć oraz rekomendowane działania, mające na celu realizację planów.

Jak wspomniano kierunki ww. strategii są spójne z politykami przyjętymi w Grupie Ferrovial. Polityki te w każdym przypadku obowiązują wszystkie spółki tej grupy kapitałowej (czyli też Budimex SA) i ich pracowników, włączając w to osoby zarządzające. Z punktu widzenia obszaru społecznej odpowiedzialności kluczową polityką są Zasady Polityki Odpowiedzialności Spółki. Wywodzi się ona z zasad UN Global Compact. Poszczególne istotne obszary odpowiedzialności znajdują swoje odzwierciedlenie w innych politykach grupowych. Regulują one obszary takie jak: oddziaływanie na środowisko naturalne, przeciwdziałanie korupcji, czy ochrona praw człowieka.

Za kompleksowe podejście do zarządzania strategicznego społeczną odpowiedzialnością w Budimex SA, tak jak i w całej grupie kapitałowej, odpowiada Komitet CSR. W jego skład wchodzi przedstawiciele Zarządu oraz wybranych jednostek organizacyjnych. Przewodniczy mu Prezes Zarządu. Komitet spotyka się cyklicznie, przynajmniej cztery razy w roku - opiniuje, zatwierdza i rozlicza realizację celów CSR.

Certyfikowane systemy zarządzania jakością, bezpieczeństwem i higieną pracy oraz środowiskiem zapewniają z kolei efektywne zarządzanie na poziomie operacyjnym. W przypadku spółki Budimex stojącej na czele grupy kapitałowej, na Zintegrowany System Zarządzania składają się: system zarządzania jakością wg ISO 9001:2015, system zarządzania środowiskowego wg ISO 14001:2015, system zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy – zgodny z PN-N-18001:2004 i OHSAS 18001:2007, system zarządzania bezpieczeństwem informacji wg ISO/IEC 27001:2013, system zarządzania jakością wg AQAP 2110:2016, system zarządzania energią wg ISO 50001:2011, system zarządzania kodeksami postępowania związanych z zadowoleniem klientów wg ISO 10001:2007, system zarządzania jakością usług informatycznych wg ISO 20000-1:2011, system jakości wg PN-EN ISO 3834-2:2007 dotyczący spawania. Spółka Budimex posiada kod NATO nr 1836H Podmiotu Gospodarki Narodowej (NCAGE) – przyznawany podmiotom, których działalność związana jest z asortymentem wyrobów obronnych lub świadczeniem usług na rzecz obronności. Dodatkowo Zintegrowany System Zarządzania uwzględnia wytyczne do zarządzania społeczną odpowiedzialnością określone w normie PN-ISO 26000:2012.

¹ https://www.budimex.pl/repository/sustainability/CSR/Strategia_CSR_Budimex_2016_2020_PL.pdf

² Misja: „Realizujemy inwestycje budowlane oraz usługi na rzecz zrównoważonego rozwoju gospodarki i społeczeństwa z poszanowaniem środowiska naturalnego, zasad etyki, dbałością o satysfakcję klientów i komfort użytkowników. Osiągamy to, dzięki profesjonalizmowi, pasji tworzenia, wysokiej efektywności działania, a także partnerskim relacjom z dostawcami i podwykonawcami.”

1.3. Podejście do zarządzania ryzykiem niefinansowym

Biuro Kontroli Wewnętrznej w Budimex SA gromadzi informacje na temat ryzyk, które zgłaszane są przez dyrektorów kluczowych obszarów w organizacji oraz prezesów spółek zależnych. W oparciu o analizę otrzymanych ryzyk sporządzana jest:

- mapa ryzyk kluczowych dla organizacji prezentowana na spotkaniach Zarządu i Komitetu Audytu,
- mapa pozostałych ryzyk kontrolowanych i monitorowanych przez Dyrektorów Pionów Budimex SA, którzy pełnią jednocześnie funkcję członków Rady Nadzorczej w spółkach zależnych.

Dla każdego ryzyka określone są narzędzia i działania służące jego minimalizowaniu. Każde oceniane jest na poziomie ryzyka inherentnego (przed uwzględnieniem narzędzi i działań je zmniejszających) i rezydualnego (po zastosowaniu narzędzi i działań je zmniejszających). Ryzyko może być sklasyfikowane jako bardzo poważne, poważne, umiarkowane i nieistotne w odniesieniu do konsekwencji wystąpienia, prawdopodobieństwa wystąpienia i ekspozycji biznesu na nie.

Ryzyka bardzo poważne i poważne z poziomu ryzyka inherentnego i rezydualnego oraz kluczowe dla poszczególnych obszarów działalności kontrolowane są przez Zarząd. Pozostałe ryzyka, które po zastosowaniu narzędzi i działań zmniejszających ryzyko na poziomie ryzyka rezydualnego wykazują wagę – ryzyko umiarkowane i niskie - kontrolowane są przez poszczególnych Dyrektorów Pionów. Ryzyka monitorowane są raz na kwartał. Podejście to obejmuje zarówno ryzyka finansowe, jak i niefinansowe.

Na mapie ryzyk kluczowych nie znalazło się żadne spośród ryzyk niefinansowych. Z kolei na mapie pozostałych ryzyk znalazły się wybrane ryzyka środowiskowe.

1.4. Zarządzanie ryzykiem niefinansowym w łańcuchu dostaw

Łańcuch dostaw Budimeksu SA obejmuje tysiące dostawców i kontrahentów, z którymi Spółka na co dzień współpracuje. Jako generalny wykonawca odpowiada za podejmowane przez nich działania, dostarczane materiały oraz oferowane warunki pracy. Główne ryzyka niefinansowe w łańcuchu dostaw dotyczą:

- bezpieczeństwa i higieny pracy,
- warunków zatrudnienia,
- ochrony środowiska.

Każdy nowy kontrahent poddawany jest ocenie wstępnej na podstawie ankiety kwalifikacyjnej. Ankieta zawiera deklarację dostawcy o przestrzeganiu obowiązujących przepisów w zakresie m.in. prawa pracy, ochrony środowiska. Wszyscy istotni dostawcy i podwykonawcy (100%) poddawani są ocenie (kwalifikacji) wstępnej. Natomiast w przypadku zakończenia współpracy z danym dostawcą, przeprowadzana jest ocena końcowa, która obejmuje kwestie takie, jak: jakość, terminowość, rzeczywisty potencjał techniczny, BHP, aspekty środowiskowe oraz aspekty praw człowieka, w tym praw pracowniczych. Oceny dokonują kierownicy kontraktów, którzy mają za zadanie wskazać wszelkie nieprawidłowości lub zdarzenia, mogące stanowić zagrożenie lub działania, które są niezgodne z obowiązującymi poddostawców zasadami Budimeksu SA. Wyniki ankiet kwalifikacyjnych oraz ocen końcowych gromadzone są w Centralnej Bazie Danych. Dostęp do tych danych mają audytorzy wewnętrzni, którzy wykorzystują je do oceny poddostawców. Audytorzy mają również dostęp do ofert dostawców, na podstawie których została podpisana umowa. Analizując ofertę, historię kontraktu i wynik oceny końcowej, mogą porównać to, do czego na poziomie oferty zobowiązał się dany poddostawca, z tym jak faktycznie przebiegała i zakończyła się współpraca. Niezależnie od oceny, po zakończeniu danego kontraktu Budimex SA wysyła do inwestora Ankiety Zadowolenia. Wyniki i wnioski z oceny są następnie analizowane przez kierownictwo na corocznych przeglądach zarządzania.

Na podstawie wstępnej kwalifikacji oraz ocen końcowych podwykonawcy są kategoryzowani w następujący sposób:

- rekomendowany (najwyższe oceny),
- kwalifikowany (oceny pozytywne, ale nieco niższe niż w przypadku dostawców rekomendowanych),
- odrzucony (niskie oceny, ale kwalifikacja ma charakter warunkowy, tj. możliwe jest podjęcie współpracy, o ile np. partner biznesowy wprowadzi działania naprawcze),
- dekwalfikowany (podjęcie współpracy z danym partnerem nie jest możliwe ze względu np. na jego kondycję finansową, czy wcześniejsze rażące naruszenie zasad współpracy np. w wymiarze etycznym, czy środowiskowym, tj. próby przekupstwa, czy spowodowanie znaczących szkód środowiskowych).

Budimex SA dąży do tego, by znaczące umowy z kluczowymi kontrahentami, nawet posiadającymi większą siłę negocjacyjną, uzupełniane były o załącznik etyczny.

Wyniki ocen wstępnych (ankiety kwalifikacyjne) i ocen końcowych u poddostawców w 2019 roku oraz stan na dzień 31.12.2019 wszystkich Kontrahentów, prezentują się następująco³:

³ Część z nich obejmuje lub jest wprowadzana nie tylko przez Budimex SA. Przykładowo ankiety znajdujące się w bazie są wprowadzane tak przez Budimex SA, jak i Mostostal Kraków SA (z Grupy Budimex), a spółki korzystają wspólnie ze zgromadzonych tam informacji.

Zakres weryfikacji	2016	2017	2018	2019	narastająco (aktywne)
Umowy ramowe					
Istotne umowy inwestycyjne zdefiniowane jako umowy ramowe	16	19	30	11	164
Istotne umowy inwestycyjne zawierające klauzule etyczne. Łączna liczba umów z tymi klauzulami i % istotnych umów ramowych	11 (69%)	11 (58%)	24 (80%)	8 (73%)	134 (82%)
Odsetek wszystkich umów z klauzulami etycznymi wśród wszystkich umów ramowych	50%	72%	73%	73%	82%

Zakres weryfikacji	2016	2017	2018	2019
Ankiety kwalifikacyjne i oceny końcowe				
Liczba ankiet kwalifikacyjnych	1191	1019	1163	885
Liczba przeprowadzonych ocen końcowych	4583	3068	5329	1420
Liczba stwierdzonych nieprawidłowości	184	153	361	93
Liczba stwierdzonych nieprawidłowości				
Dotrzymanie terminów	61	45	121	31
Jakość produktu	24	21	47	10
Potencjał techniczny	50	41	78	23
Spełnienie warunków cenowych	11	10	31	13
BHP	26	23	49	7
Ochrona środowiska	12	12	35	9

2. KWESTIE SPOŁECZNE

Mówiąc o oddziaływaniu społecznym i podejściu zarządczym do niego należy przede wszystkim wspomnieć o **Zasadach Polityki Odpowiedzialności Spółki**, które obowiązują Budimeksie SA. Dokument ten obejmuje m.in. postanowienia bezpośrednio lub pośrednio związane z aspektami społecznego oddziaływania, tj. np.:

- postępowanie etyczne i odpowiedzialne we wszystkich działaniach,
- przejrzystość i stosowanie najlepszych praktyk w zakresie nadzoru właścicielskiego,
- przyczynianie się do rozwoju społeczno-ekonomicznego.

Bardziej szczegółowo aspekty związane z oddziaływaniem społecznym specyficznym dla działalności Budimeksu SA, zostały zdefiniowane w **Strategii CSR na lata 2016-2020**.

2.1. Społeczeństwo i społeczności lokalne

Wspomniana powyżej **Strategia CSR na lata 2016-2020** zakłada m.in. bycie sąsiadem, gościem i partnerem dla społeczności lokalnych. Najlepiej odzwierciedla to optymalny charakter relacji społecznych, do jakiego zmierza Spółka. Tak zdefiniowane podejście zobowiązuje m.in. do ograniczania negatywnego wpływu na mieszkańców terenów, gdzie prowadzi ona swoją działalność (patrz również rozdział: „Oddziaływanie na lokalną biosferę”).

Budowa infrastruktury, w tym drogowej i kolejowej jest długofalowo korzystna i pozostaje warunkiem rozwoju społeczno-gospodarczego, a w efekcie podnosi jakość życia danej społeczności. Jednocześnie na etapie realizacji prac budowlanych wiąże się z konkretnymi uciążliwościami zwłaszcza dla mieszkańców terenów bezpośrednio sąsiadujących z budową (np. wzmożony ruch i hałas wynikający z transportu materiałów budowlanych, czy pracy maszyn). Każdy potencjalny aspekt wpływu inwestycji na otoczenie jest analizowany już na etapie wydawania decyzji administracyjnych, gdzie przedstawiciele mieszkańców biorą udział w konsultacjach społecznych. Budimex SA prowadzi również nieobligatoryjne, dodatkowe konsultacje społeczne w trakcie projektowania np. objazdów, zamknięć dróg. Udostępnia kanały informacji zwrotnej dla mieszkańców – formularz kontaktowy dostępny na stronie www.budimex.pl, profile firmowe w mediach społecznościowych. W ten sposób **ograniczane jest potencjalne ryzyko wystąpienia zjawisk mogących prowadzić do opóźnień i przestojów** (np. protesty mieszkańców, blokowanie prac, przedłużanie procedur administracyjnych), **a jednocześnie uderzających w wizerunek Budimeksu SA**.

Najczęściej **wyeliminowanie wszystkich utrudnień i zagrożeń nie jest w pełni możliwe, dlatego też, zgodnie z logiką zarządzania ryzykiem, w pozostałym zakresie Budimex SA stara się rekompensować społecznościom lokalnym występujące uciążliwości**. Organizuje akcje edukacyjne związane z bezpieczeństwem drogowym dla najmłodszych, pierwszą

pomocą przedmedyczną oraz finansuje zakup sprzętu dla lokalnej Ochotniczej Straży Pożarnej. Często pomaga również mieszkańcom w realizacji drobnych prac, jak na przykład odnowienie placów zabaw.

Budimex SA od wielu lat angażuje się w działania na rzecz lokalnych społeczności, inicjując autorskie programy społeczne, wspierając ważne wydarzenia kulturalne i sportowe oraz biorąc udział w różnych innych inicjatywach na ich rzecz. Flagowymi programami są:

- **Strefa Rodzica.** Od 2012 roku Budimex SA realizuje program „Strefa Rodzica. Budimex Dzieciom”. W szpitalach, na oddziałach dziecięcych organizowane są miejsca, w których mali pacjenci oraz ich rodzice mogą wspólnie spędzić czas w przyjaznym otoczeniu, w warunkach zbliżonych do domowych. Pozwala im to choć na chwilę zapomnieć o trudach choroby i leczenia. Jednym z najważniejszych aspektów tego programu jest osobiste zaangażowanie pracowników Budimeksu SA, którzy jako wolontariusze włączają się w urządzenie wyremontowanych pomieszczeń – pomagają w montażu i ustawianiu mebli, wykonują drobne prace wykończeniowe. Do tej pory Budimex SA uruchomił 32 Strefy Rodzica, a w planach już są kolejne. Przez wszystkie lata, licząc od 2012 roku, łącznie z 2019 rokiem ze Stref skorzystało 500 tysięcy dzieci i ich opiekunów. Ze Stref Rodzica zrealizowanych w samym 2019 roku korzysta już 54 tysiące dzieci i ich rodziców. (więcej informacji na: www.strefarodzica.budimex.pl)
- **Hello ICE.** Kolejnym autorskim programem społecznym Budimeksu SA jest „Hello ICE”, który w 2019 roku zastąpił realizowany od roku 2009 „Domofon ICE”. Celem programu jest poszerzenie wiedzy najmłodszych uczniów szkół podstawowych (klasy 1-3) oraz przedszkolaków z zakresu bezpieczeństwa w ruchu drogowym. Kluczowymi elementami kampanii są interaktywna mapa, na której każdy może zaznaczyć niebezpieczne miejsca na trasie dzieci do szkoły lub przedszkola oraz zamieszczone na stronie materiały edukacyjne (gotowe skrypty do prowadzenia lekcji) dla nauczycieli, gry i zabawy edukacyjne dla dzieci i rodziców. Ponadto uczniowie wyposażeni są w plastikowe karty zawierające dane ułatwiające – w razie wypadku – kontakt z ich najbliższymi. Program Hello ICE otrzymał patronat honorowy Ministra Infrastruktury oraz Ministra Edukacji Narodowej, a także pozytywną opinię Stowarzyszenia Dobra Edukacja. Kampania ma jednocześnie szerszy wymiar edukacyjny, promując wśród młodych ludzi zasady bezpiecznego zachowania na drodze oraz udzielania pierwszej pomocy. Do końca 2019 roku zgłoszono blisko 300 niebezpiecznych miejsc, zrealizowano 8 Dni Bezpieczeństwa w szkołach podstawowych i przedszkolach oraz rozdano 1400 kart ICE z odblaskami. Maskotką programu jest sympatyczny tygrys Budi. (więcej informacji na www.helloice.pl)

Na szczególną uwagę zasługuje projekt „Zmieniaj Świat. Budimex 50 lat”. W 2018 roku Budimex SA obchodził 50. rocznicę. Z tej okazji Spółka postanowiła sfinansować i zrealizować specjalny, jubileuszowy program społeczny. Program nawiązywał do filozofii, która towarzyszy codziennej działalności biznesowej. Budując autostrady, mosty, czy budynki Budimex SA wnosi konkretny wkład w rozwój społeczno-gospodarczy, przez co zmienia świat na poziomie lokalnej społeczności, regionu, kraju. Chcąc wspomóc tych, którzy myślą podobnie, ogłoszono konkurs. Warunkiem udziału w nim było zgłoszenie innowacyjnego projektu, którego realizacja realnie wpłynie na życie lokalnej społeczności i promocję ważnej społecznie idei. We wrześniu 2018 roku wybrano zwycięzcę konkursu. Pół miliona złotych od Budimeksu SA trafiło do Fundacji „trzy czte ry!”, twórcy pierwszej w Polsce leśnej Szkoły Podstawowej „Puszczyk” w miejscowości Osowicze k. Białegostoku. Projekt stworzenia infrastruktury dla szkoły został wybrany z blisko 100 nadesłanych zgłoszeń. Zdobywcy pierwszego miejsca wzięli dodatkowo udział w zorganizowanych przez firmę warsztatach, gdzie projekt został przeanalizowany metodą design thinking co pozwoliło na jego optymalizację. Następnie po dwóch i pół miesiąca na skraju lasu pod Białymstokiem stanął kompleks pawilonów stanowiący bazę terenową dla szkoły, która może być inspiracją dla placówek w całym kraju. Budimex SA nie zakończył jednak współpracy z nowopowstałą szkołą „Puszczyk”. **Również w 2019 roku Fundacja „trzy czte ry!” mogła liczyć na wsparcie firmy – zarówno finansowe, jak i merytoryczne.**

Spośród innych działań prospołecznych z pewnością warto wspomnieć jeszcze o tych realizowanych przez samych pracowników. Od 2015 roku w firmie funkcjonuje program wolontariatu pracowniczego „Grant na Wolontariat”. W ramach niego pracownicy Budimeksu SA mogą przez cały rok zgłaszać własne inicjatywy wolontariackie. Są one omawiane podczas kwartalnych spotkań Komitetu CSR, który przyznaje granty. Wśród projektów przeważają prace remontowo-budowlane. W 2019 roku zgłoszono 30 projektów wolontariackich. Zrealizowano 8 z nich przy udziale 75 wolontariuszy.

W 2019 roku Budimex SA wziął też udział w szczególnym projekcie, jakim był #ideathon. Był to pierwszy tego rodzaju projekt społeczny w Polsce i innowacyjny przykład wolontariatu kompetencji, w którym brali udział m.in. pracownicy Budimeksu SA oraz 8 innych firm, tj. DHL Parcel Polska, Dentsu Aegis Network Polska, Orange Polska, Alior, Grupa Żywiec, PwC, Leroy Merlin, czy Polpharma. Łącznie 100 osób wybranych spośród pracowników wyróżniających się kreatywnością, talentem i zaangażowaniem współpracowało wraz z ekspertami z Fundacji Integracja, która od 25 lat działa na rzecz osób z niepełnosprawnościami. Podczas intensywnych warsztatów wypracowywali konkretne rozwiązania, które mogą zmienić sytuację osób z niepełnosprawnością na rynku pracy w Polsce. Wydarzenie poprowadziła m.in. Paulina Malinowska-Kowalczyk, rzeczniczka prasowa Polskiego Komitetu Paraolimpijskiego, pierwsza w historii Doradczyni Prezydenta RP ds. niepełnosprawności.

W 2019 roku zrealizowano też akcję „Drzewo za ankietę”. W zamian za każdą wypełnioną ankietę dotyczącą raportu rocznego Grupy Budimex, Budimex SA obiecał zasadzić jedno drzewo. Blisko 200 drzew posadzono w Białymstoku, gdzie Spółka realizuje kilka kontraktów.

Oprócz wymienionych programów społecznych Budimex SA w 2019 roku kontynuował realizację inicjatyw o tematyce społeczno-kulturalnej i edukacyjnej, w tym również wspierających promowanie kultury fizycznej i sportu. Warto wspomnieć o następujących inicjatywach:

- program stypendialny „Odkrywcy Diamentów”, którego idea jest udzielanie wsparcia finansowego utalentowanym i efektywnie działającym grupom młodzieży, by umożliwić im start w prestiżowych międzynarodowych i ogólnopolskich konkursach z zakresu nauk ścisłych i technicznych, w szczególności technologii, inżynierii, konstrukcji, wzornictwa przemysłowego, matematyki oraz zarządzania,
- wsparcie działalności Fundacji Demos, która pomaga młodym ludziom, znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej. Fundacja tworzy zaplecze lokalowe do prowadzenia działalności wychowawczej, edukacyjnej, terapeutycznej i sportowej. Organizuje warsztaty dla liderów młodzieżowych oraz programy stypendialne. Rozwija także działalność wydawniczą zorientowaną na zagadnienia społeczne, edukacyjne i kulturowe,
- odbudowa polskiego kościoła w Krakowcu na Ukrainie,
- wsparcie organizacji wydarzeń i drużyn sportowych: Mistrzostwa Polski Żeglarzy Niepełnosprawnych, Klub Piłkarski Stomil Olsztyn, Polski Związek Brydża Sportowego, zespół piłki ręcznej Wybrzeże Gdańsk, drużyna piłkarska Sokół Ostróda i Klub Sportowy Koszykówki Kobiecej „Katarzynki” w Toruniu,
- inne projekty, które wpisują się w cele społeczne Budimex SA i są skierowane do dzieci, np. Fundacji Dzieciom Zdążyć z Pomocą, Fundacji Onkologicznej Nadzieja, Szkołom Podstawowym i Politechnikom.

Zupełnie inny charakter ma projekt „**Budimex Innowacje**”. Jest on ukierunkowany na wsparcie nowopowstających innowacyjnych przedsiębiorstw, które podobnie jak Budimex SA, chcą unowocześnić branżę budowlaną i deweloperską. Projekt ten to dla start-upów szansa na sprawdzenie w praktyce opracowanych rozwiązań – przeprowadzenie testów, badań w profesjonalnym środowisku biznesowym, produkcyjnym, usługowym. Wspierając innowacyjność i ciekawe pomysły Budimex SA angażuje się we współpracę z uczelniami, akceleratorami, funduszami inwestycyjnymi i innymi partnerami zewnętrznymi. Poszukuje pomysłodawców i twórców projektów z obszarów, w których sama stara się podnosić jakość i efektywność - rozumianą nie tylko w ujęciu ekonomicznym, ale również środowiskowym i bezpieczeństwa pracy.

2.2. Innowacyjne projekty w Budimeksie SA

Wkład w rozwój społeczno-gospodarczy, to nie tylko materialne efekty realizowanych kontraktów. Zmiany dokonują się również dzięki pomysłom i rozwiązaniom innowacyjnym, w tym wypracowywanym z udziałem przedsiębiorstw takich, jak Budimex SA. W 2019 roku Budimex SA kontynuował realizację projektów badawczo-rozwojowych w obszarach zastosowania modelowania informacji o budynku (BIM) w termomodernizacji, testowania innowacyjnych materiałów w budownictwie kolejowym oraz tworzenia platformy wspomagającej bezpieczeństwo na transeuropejskich sieciach transportowych TEN-T. Dwa międzynarodowe przedsięwzięcia BIMERR i SAFEWAY finansowane są ze środków Unii Europejskiej z Programu Horyzont 2020, natomiast dwa projekty krajowe związane z kolejnictwem InRaNos i InRaVis są współfinansowane z funduszy PKP PLK oraz Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.

Wartość projektów z dofinansowaniem na poziomie Komisji Europejskiej i Krajowym, w których uczestniczy Budimex SA, kształtuje się następująco:

- SAFEWAY – System zarządzania infrastrukturą, wspomagający reagowanie na ekstremalne zdarzenia na transeuropejskich sieciach transportowych (TEN-T) – 4 869 100 EUR
- BIMERR - Opracowanie pakietu narzędzi uzupełniających technologię BIM, wspierających proces renowacji energetycznej istniejących budynków mieszkaniowych - 6 933 320 EUR
- InRaNoS (BRIK) - Innowacyjne rozwiązania w zakresie ochrony ludzi i środowiska przed hałasem od ruchu kolejowego – 3 923 365 złotych
- InRaViS (BRIK) - Innowacyjne rozwiązania w zakresie ochrony ludzi i budynków przed drganiami od ruchu kolejowego – 7 309 154 złotych

Jako jeden z 14 partnerów międzynarodowego konsorcjum Budimex SA działał w projekcie badawczo-rozwojowym o nazwie **SAFEWAY** (ang. Bezpieczna droga). Projekt polega na przeprowadzeniu czterech rzeczywistych studiów przypadków w czterech krajach, które powiązane są pięcioma korytarzami sieci bazowej TEN-T. Na obszarach tych prowadzone są m.in. badania nad zjawiskami klimatycznymi, pogodowymi, pożarami, ryzykiem sejsmicznym oraz wysokimi temperaturami. W ramach projektu przewidywana jest pięciokrotna poprawa mobilności oraz obniżenie kosztów utrzymania infrastruktury o co najmniej 20%. Jego realizacja ma przyczynić się do poprawy bezpieczeństwa infrastruktury transportowej, stworzyć podstawy opracowania narzędzi służących do przewidywania i łagodzenia skutków ekstremalnych zdarzeń we wszystkich typach katastrof drogowych.

Kolejny projekt międzynarodowy, w który włączył się Budimex SA to **BIMERR**. W jego realizację zaangażowanych jest 16 konsorcjantów – firm oraz jednostek naukowych z 10 państw europejskich. BIMERR jest powiązany z modelowaniem informacji o budynku (BIM) a jego głównym celem jest wsparcie interesariuszy zaangażowanych w proces termomodernizacji z dziedziny AEC (architektura, inżynieria i budownictwo) poprzez zaprojektowanie i opracowanie nowego zestawu narzędzi do wspierania interesariuszy renowacyjnych podczas procesu renowacji istniejących budynków - od koncepcji do dostawy. Prowadząc projekt BIMERR Budimex SA wspierał wykorzystanie BIM jako narzędzia optymalizacji kosztów i jednocześnie oferowania wartości dodanej klientowi oraz poszukiwania rozwiązań pozwalających na realizację inwestycji spełniających kryteria certyfikatów takich jak BREEM lub LEED.

„**BRIK**” - **Badania i Rozwój w Infrastrukturze Kolejowej**” to program wsparcia badań naukowych i prac rozwojowych w obszarze infrastruktury kolejowej zorganizowany przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju oraz PKP Polskie Linie

Kolejowe SA W ramach programu BRIK Budimex SA zaangażowany jest w dwa projekty badawczo rozwojowe – InRaVis oraz InRaNoS.

Projekt InRaNos jest realizowany wspólnie przez NCBiR - oraz PKP PLK SA, Konsorcjum: Budimex SA., Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy, Politechnika Warszawska oraz TINES Investment Sp. z o.o. W projekcie wypracowane będą prototypy urządzeń montowanych w nawierzchni kolejowej ograniczające drgania oraz emisję hałasu pochodzących od ruchu kolejowego - tłumiki przyszynowe i torowe.

Projekt InRaVis jest realizowany wspólnie przez NCBiR - oraz PKP PLK SA, Konsorcjum: Budimex SA, Instytut Kolejnictwa Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy, Politechnika Warszawska oraz TINES Investment Sp. z o.o. Celem projektu jest opracowanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie ochrony ludzi i budynków przed drganiami od ruchu kolejowego. W ramach prac przewiduje się opracowanie czterech wyrobów przeznaczonych do podsypkowych konstrukcji nawierzchni kolejowej (maty wibroizolacyjne podtłuczniowe i podkładki podpodkładowe) oraz bezpodszypkowych (maty wibroizolacyjne podpłytkowe i system blokowych podpór szynowych w otulinie).

Rolą Budimeksu SA w projektach BRIK jest zabudowa przyrządów w torze kolejowym na odcinkach testowych oraz współpraca przy opracowaniu wytycznych do ich montażu, ocenie skuteczności oraz zakresu stosowania. Rezultaty projektu będą miały wpływ na rozwój dziedziny ochrony środowiska i ludzi przed hałasem, a także budynków przed drganiami. Opracowane urządzenia i przeprowadzone badania mogą wpłynąć na popularyzację stosowania tych metod w Polsce. Wykonane symulacje numeryczne i modele predykcji skuteczności takich urządzeń będą stanowiły znaczący wkład dla przemysłu i nauki, będący punktem wyjścia do rozwoju kolejnych rozwiązań. Zrealizowane badania w warunkach laboratoryjnych oraz rzeczywistych pozwolą ocenić skuteczność rozwiązań oraz opracować wytyczne do ich stosowania w infrastrukturze kolejowej.

Ponadto Budimex SA zaangażował się w miejski program akceleracyjny WARSAW booster'19 realizowany dla m.st. Warszawy przez Seriatim Foundation. Celem tego przedsięwzięcia było wsparcie młodych lokalnych firm technologicznych w nawiązywaniu relacji z władzami miasta i przedsiębiorstwami działającymi w Warszawie. Edycja skupiła się na poszukiwaniu rozwiązań z obszaru zarządzania gospodarką odpadami komunalnymi.

Kolejnym zewnętrznym działaniem było zorganizowanie przez Budimex SA i fundusz inwestycyjny YouNick Mint Venture Day, którego celem było poszukiwanie rozwiązań z zakresu zarządzania łańcuchem dostaw.

2.3. Budimex SA na rynku

Innym, niezmiernie istotnym społecznie aspektem, który dla przedsiębiorcy wiąże się z bardzo wymiernym ryzykiem, jest **ryzyko naruszenia zasad konkurencji wolnorynkowej**. Ze społecznego punktu widzenia oznaczać może ono, poprzez ograniczenie mechanizmu rynkowego, prowadzić do nieoptymalnych wyborów i wzrostu kosztów. Dla przedsiębiorcy, potwierdzone oskarżenie o łamanie zasad wolnej konkurencji, to kary i utrata wizerunku.

Dlatego też aspekt ten w Budimeksie SA jest uregulowany nie tylko na poziomie procedur operacyjnych, ale przede wszystkim w politykach ogólnogrupowych, które obowiązują wszystkich pracowników. Mowa tu o **Zasadach Polityki Antymonopolowej i Ochrony Konkurencji**. Odnoszą się one m.in. do kwestii takich jak: ustalanie cen, spotkania stowarzyszeń handlowych, klauzule umowne, bojkoty, fuzje oraz przejęcia i porozumienia.

W odniesieniu do ryzyka związanego z podejrzeniem o ustalenie cen zdecydowano się na bardzo radykalne kroki, tj.:

- nie wolno nigdy rozmawiać z konkurentami o cenach stosowanych wobec poszczególnych klientów,
- jeżeli konkurent jest także klientem, to rozmowy ograniczone mają być wyłącznie do warunków, na których będzie prowadzona sprzedaż na jego rzecz; jeżeli to potrzebne, wdrażane są mechanizmy tamujące przepływ informacji (tzw. chińskie mury) pomiędzy osobami pracującymi nad transakcją, a tymi, którzy zajmują się obszarami konkurencji,
- wszystkie oferty muszą być niezależne; nigdy nie można ujawniać konkurentowi strategii ofertowej,
- nigdy nie można wymieniać się informacjami niedostępnymi publicznie, chyba że po uzyskaniu porady prawnej,
- w procesach badania *due diligence* przestrzegane muszą być wszystkie wytyczne prawne i zarządcze.

Każda umowa handlowa zawierająca klauzulę o zakazie konkurencji musi zostać zweryfikowana i zatwierdzona przez Pion Prawno-Organizacyjny.

Ten sam dokument odnosi się również do spotkań stowarzyszeń handlowych. Stwierdza, że mogą być one dobrym forum do omawiania regulacji prawnych, bezpieczeństwa, zasad polityki publicznej itp. Niemniej są też spotkaniami z konkurentami. Stanowi, że należy unikać rozmów na tematy ustalania cen, rynków, klientów, wolumenów, strategii itp. Jednocześnie, jeżeli rozmowa zbroczy na któryś z wrażliwych tematów należy jak najwyraźniej i jak najbardziej jednoznacznie odciąć się od niej i wyrazić sprzeciw wobec jakiegokolwiek formy wymiany informacji, która mogłaby być potencjalnie uznana za naruszenie przepisów antymonopolowych i zasięgnąć porady prawnej.

Budimex SA nie uczestniczy we wspólnych bojkotach z konkurentami. Porozumienia w sprawie niedokonywania sprzedaży na rzecz konkurentów obniżających ceny, wspólne odmowy zakupu od dostawców lub porozumienie o niesprzedawaniu na rzecz klienta do momentu, aż przestanie on kupować od konkurenta także są rozumiane jako naruszenie przepisów antymonopolowych. Każda decyzja o niezawieraniu transakcji z jakąkolwiek stroną musi być podjęta wewnętrznie, na podstawie racjonalnych przesłanek biznesowych.

Przy zakupie produktu Budimex SA nie wymaga od sprzedającego, by sprzedawał lub licencjonował swój produkt na wyłączność, czego skutkiem byłoby uniemożliwienie dostępu konkurentów do tego produktu.

Budimex SA nie zawiera porozumień, które mogą zostać uznane za abuzywne. W szczególności nieakceptowalną praktyką, byłaby sprzedaż produktów lub usług poniżej kosztów, w celu wyeliminowania konkurencji.

Zgodnie z obowiązującą polityką Budimex SA nie może podejmować działań, których celem jest zwiększenie kosztów prowadzenia działalności przez konkurenta, uwłaczających produktowi lub usłudze konkurenta.

W roku 2019 wobec Budimeksu SA nie zostały podjęte kroki prawne dotyczące przypadków naruszeń zasad wolnej konkurencji i praktyk monopolistycznych.

2.4. Jakość i bezpieczeństwo produktów (obiektów budowlanych)

Jakość zastosowanych materiałów budowlanych i jakość realizacji wpływa nie tylko na walory użytkowe poszczególnych obiektów, ale też i ich bezpieczeństwo. Co ważne odpowiedzialność generalnego wykonawcy obejmuje cały cykl życia obiektu – od projektowania, poprzez wykonawstwo aż do jego utrzymania w trakcie użytkowania. Z punktu widzenia przedsiębiorcy budowlanego, brak odpowiedniej staranności w tym zakresie, wiązać się może z **ryzykiem związanym z koniecznością napraw, czy wręcz z kosztami kar i odszkodowań, jak również z utratą wizerunku.**

Zapewnienie najwyższej staranności wspierają m.in. procedury regulujące prowadzenie kontroli jakości na budowach i zarządzanie jakością mieszanek mineralno-asfaltowych, betonowych i kruszyw. Procedury obejmują pozyskanie i wykorzystanie danego surowca, na różnych etapach procesu budowlanego. Wskazują na kryteria i metody pozyskania materiałów, dają wytyczne, jakie działania należy podjąć w przypadku stwierdzenia odstępstw od normy.

Posiadane certyfikaty i kolejne akredytacje to rezultat pracy wielu osób zaangażowanych w zapewnienie najwyższej jakości budów, a jednolite procedury dotyczące jakości obowiązują na wszystkich realizowanych przez Budimex SA kontraktach. W 2019 roku nie odnotowano incydentów mogących skutkować zagrożeniami dla zdrowia i życia, ani też katastrof budowlanych. W raportowanym okresie nie została również nałożona na Budimex SA kara z tytułu niezgodności z prawem i regulacjami dotyczącymi dostawy i użytkowania produktów oraz usług. Nie miały też miejsca przypadki niezgodności z regulacjami dotyczącymi oznakowania informacji o produktach i usługach.

W 2019 roku bieżącą kontrolę jakości prac i wyrobów budowlanych, również w kontekście bezpieczeństwa konstrukcji budowlanych na etapach przed, w trakcie i po realizacji, sprawowało łącznie 27 jednostek laboratoryjnych zlokalizowanych na terenie całego kraju. Wiodącym laboratorium jest Laboratorium Centralne, które posiada akredytację Polskiego Centrum Akredytacji o numerze AB 1414. Aktualnie Laboratorium stosuje łącznie 53 akredytowane metody badawcze, w tym 7 metod rozszerzonych. Laboratoria wyposażone są w nowoczesną aparaturę badawczą, odpowiadającą międzynarodowym standardom.

System zarządzania Laboratorium jest zgodny z wymaganiami normy PN-EN ISO/IEC 17025 „Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących”. Poza bieżącą kontrolą laboratoryjną Laboratorium aktywnie wspiera Biuro Innowacji angażując się w realizację projektów badawczo-naukowych we współpracy z uznanymi ośrodkami naukowym m.in. z Politechniką Wrocławską, Politechniką Gdańską, Politechniką Warszawską oraz z Instytutem Badawczym Dróg i Mostów.

Prace laboratoriów realizowane są przez wysoko wykwalifikowany personel, który stale doskonali posiadane kompetencje m.in. biorąc udział w szkoleniach technicznych i menadżerskich. Eksperti ds. jakości chętnie dzielą się praktyczną wiedzą techniczną poprzez prowadzenie wewnętrznych szkoleń dla kadry inżynierskiej w ramach Akademii Budimex.

3. KWESTIE PRACOWNICZE

Budimex SA posiada jednolitą procedurę określającą zasady zarządzania zasobami ludzkimi. Reguluje ona wszystkie kluczowe aspekty zarządzania zasobami ludzkimi, takie jak rekrutacja, zasady zatrudniania, wynagradzania i świadczeń pracowniczych, relokacja pracowników, zasady oceny okresowej, zasady rozwoju i szkoleń, kwestie etyczne, **przeciwdziałanie mobbingowi i dyskryminacji**. Pozwala to ograniczać ryzyko, na jakie narażona jest Budimex SA, tj. **zagrożenie braku odpowiednio wykwalifikowanych pracowników, rozumiane zarówno jako ograniczone możliwości zrekrutowania właściwie wykwalifikowanych osób, jak i jako ryzyko odejścia pracowników i związaną z tym utratę kompetencji.**

Strategia CSR na lata 2016-2020 wskazuje w szczególności na dwa kluczowe aspekty związane z zarządzaniem zasobami ludzkimi, istotne z punktu widzenia CSR. Są to:

- budowanie unikalnych kompetencji i przyjaznej atmosfery w miejscu pracy,
- udoskonalanie standardów bezpieczeństwa i higieny pracy.

3.1. Atmosfera pracy i ukierunkowanie na rozwój

Budimex SA dąży nie tylko do pozyskania pracowników o największym potencjale, ale też zachęca ich do długoterminowego wiązania się z organizacją i rozwoju w ramach organizacji. Pozwala to nie tylko budować kompetencje, ale również chronić spółkę przed ich odpływem. Dlatego też preferowana jest rekrutacja wewnętrzna, dająca szansę na długoterminowy rozwój. Jednocześnie w związku z istniejącymi ograniczeniami na rynku pracy zdecydowano się zainicjować program „**Polecam Budimex**”. Istotą programu jest zwiększenie efektywności pozyskiwania nowych pracowników poprzez rekomendowanie kandydatów przez pracowników, którzy mogą liczyć na nagrodę pieniężną w przypadku zrekrutowania poleconej osoby. Kwota nagrody za rekomendację jest zależna od rodzaju stanowiska, na które zostanie zatrudniony polecony kandydat. Ponadto w 2019 roku, Budimex SA jako pierwsza firma budowlana wdrożył program poleceń zewnętrznych, dzięki któremu możliwość polecenia pracowników zyskały także osoby spoza firmy. Za pomocą dedykowanej platformy mogły one zarekomendować osobę ze swojego otoczenia. Za skutecznie poleconego kandydata oferowano nagrodę finansową.

Pracownicy są poddawani okresowej ocenie pod względem statusu realizacji zadań indywidualnych oraz stylu pracy, na który składają się kompetencje tworzące Model Kompetencji. Wyniki oceny pracy służą dokonaniu bilansu efektywności pracy, określaniu zapotrzebowania na rozwój kompetencji oraz identyfikacji osób o wysokim potencjale rozwojowym. Na podstawie oceny okresowej planowane są m.in. zadania rozwojowe dla pracowników. Całościowe potrzeby rozwojowe i szkoleniowe Budimex SA określa w oparciu o strategię Grupy Budimex, wspomniane wyniki oceny okresowej pracowników, wyniki Przeglądu Kadry Menedżerskiej i zgłoszenia potrzeb szkoleniowych ze strony jednostek biznesowych.

Aby zachęcić aktualnych pracowników do długoterminowego wiązania z firmą, jak i przyciągnąć młodych, najzdolniejszych absolwentów, zatrudnionym oferuje się nie tylko atrakcyjne wynagrodzenia, bogaty pakiet socjalny i szanse na rozwój osobisty, ale też przyjazną atmosferę pracy. Ponadto w ramach programu „Akademia Budimex” przedstawiciele Budimeksu SA spotykają się ze studentami uczelni technicznych przekazując przyszłym inżynierom swoją wiedzę i doświadczenie. Budimex SA umożliwia też odbycie płatnych praktyk przez cały rok, a studentom zainteresowanym rozwojem w budownictwie kolejowym – roczne stypendium.

3.1.1. Pakiet socjalny

Jeżeli chodzi o benefity, pracownicy mogą liczyć m.in. na:

- dopłaty do Pracowniczych Planów Kapitałowych (PPK), tj. Budimex SA zdecydował się na dodatkowe, dobrowolne dopłaty do składek miesięcznych, które dla pracowników oznaczać będą wyższe emerytury w przyszłości,
- bogaty pakiet świadczeń medycznych bez względu na stanowisko pracownika, szczepienia w miejscu pracy,
- szeroki wybór usług w ramach kafeterii MyBenefit, dzięki czemu każdy pracownik może sam zdecydować, na co przeznaczy przypadające na niego środki z Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych,
- dofinansowanie aktywności sportowych w ramach inicjatywy „Aktywni BX” (sekcje sportowe) oraz możliwość korzystania z obiektów sportowych dzięki karcie MultiSport,
- ubezpieczenie na życie oraz możliwość rozszerzenia ubezpieczenia o dodatkowe kategorie ryzyka (poza ryzykami, których ubezpieczenie opłacane jest przez pracodawcę),
- dodatkowy, płatny dzień wolny w dniu urodzin lub imienin,
- atrakcyjne pożyczki i zapomogi dla osób w trudnej sytuacji życiowej,
- dodatki mieszkaniowe dla pracowników umysłowych,
- upominki dla mam z okazji narodzin dziecka.

Warto też wspomnieć o tym, że co do zasady, pracownicy fizyczni są zatrudniani na umowę o pracę. Ponadto pracując z dala od miejsca zamieszkania mogą liczyć na darmowe zakwaterowanie. Wszyscy pracownicy fizyczni, niezależnie, czy pracują w delegacji, czy w miejscu zamieszkania, codziennie mają zapewniony bezpłatny obiad.

W Budimeksie SA wdrażany jest zintegrowany system Human Resources Information System (HRIS). Jego implementacja pozwoli jeszcze efektywniej zarządzać zasobami ludzkimi, co przełoży się również na komfort samych zatrudnionych.

3.1.2. Rozwój i szkolenia

Zasady realizacji szkoleń są regulowane wewnętrznie, przy czym kluczowe znaczenie mają tu wyniki oceny okresowej pracownika. Są one podstawą wyznaczania indywidualnych celów rozwojowych, w oparciu, o które Dział Szkoleń i Rozwoju planuje działania szkoleniowe.

Działania rozwojowe realizowane są wg modelu 70:20:10, tj. 70% to rozwój poprzez realizację zadań w praktyce, 20% przy wsparciu innych (np. przełożonego, coachingu, mentoringu, itp.), 10% to szkolenia.

Mówiąc o działaniach szkoleniowych trzeba zaznaczyć, że część trenerów stanowią sami pracownicy firmy (trenerzy wewnętrzni). Są to eksperci i praktycy Budimeksu SA, tj. osoby, które na co dzień zajmują się problematyką, z zakresu której prowadzą szkolenia. Dzięki temu oferta szkoleniowa odpowiada nie tylko potrzebom rozwojowym, ale przede wszystkim doskonale wpisuje się w specyfikę działalności firmy. Dodatkowo buduje i promuje kulturę dzielenia się wiedzą w Budimeksie SA.

Do najważniejszych programów rozwojowych należą:

- **Akademia Inżyniera.** Jest to oferta szkoleniowa prowadzona przez wewnętrznych ekspertów w danej dziedzinie, dedykowana dla kadry technicznej pracującej na kontraktach. Uczestnicy, dzięki szkoleniom, mogą poszerzyć i zaktualizować swoją wiedzę techniczną oraz wymienić się dobrymi praktykami z innymi uczestnikami szkolenia. Część tematów realizowana jest w klasycznej formie – w sali, jednak są też takie, które w znacznej mierze odbywają się na placu budowy.
- **Akademia Kierownika Kontraktu.** Projekt wspiera nowo mianowanych Kierowników Kontraktu oraz osoby przygotowujące do awansu na to stanowisko w zdobyciu kompetencji merytorycznych i umiejętności praktycznych, a także pozwala utrwalić oraz pogłębić posiadaną już wiedzę w zakresie prowadzenia kontraktu. Program podzielony jest na trzy etapy: warsztaty wewnętrzne, pogłębiające wiedzę merytoryczną, warsztaty zewnętrzne, skupiające się na rozwijaniu kompetencji miękkich oraz indywidualne wsparcie uczestników w zależności od potrzeb.

Warto też wspomnieć o specjalnym programie wspierającym rozwój zawodowy kobiet:

- **Murowany Sukces.** Jest to program skierowany do kobiet pracujących na budowie na stanowiskach umysłowych. Celem programu jest zwiększenie liczby kobiet na stanowiskach menedżerskich w obszarach budownictwa, a także wsparcie ich w rozwoju kompetencji przywódczych, miękkich oraz menedżerskich. Po przejściu dwuetapowej weryfikacji kobiety, które zakwalifikują się do programu, czeka cykl warsztatów i spotkań. Program trwa łącznie 12 miesięcy, a pomiędzy każdym spotkaniem zaplanowana jest odpowiednio długa przerwa, aby każda z uczestniczek mogła wdrożyć do swojej codziennej pracy wiedzę wyniesioną ze szkolenia.
- Indywidualne programy rozwoju dla kobiet, które zgłosiły w 2019 roku chęć włączenia się w takie działania.

Niezmiernie ważne są programy ukierunkowane na rozwój umiejętności liderskich:

- **Super Lider.** Celem programu Super Lider jest rozwój kompetencji przywódczych wśród menedżerów wyższego szczebla - wzmocnienie kompetencji komunikowania strategii, rozwijania podległych zespołów oraz angażowania pracowników do osiągania wspólnych celów. Program składa się z trzech modułów, z których każdy prezentuje inny rodzaj stylu (style przywódcze, wybrane po dokonaniu diagnozy). Na każdy moduł przypadają 4 etapy: sesja tutoringowa z konsultantem, wykonanie zadania wdrożeniowego, laboratorium umiejętności oraz komplet materiałów do pracy nad rozwojem danego stylu przywódczego (Manual).
- **Schody Menedżerskie.** Ścieżka rozwoju kompetencji menedżerskich, która uwzględnia poziom zarządzania, doświadczenie oraz niezbędne kompetencje na poszczególnych stanowiskach kierowniczych. Składa się z czterech etapów. Każdy poziom zakłada rozwój różnych umiejętności, niezbędnych do bycia skutecznym menedżerem, w zależności od rodzaju powierzonych obowiązków i doświadczenia (od początkującego menedżera do najwyższej kadry kierowniczej). Poszczególne etapy zakładają nadbudowywanie wiedzy.

Menedżerowie mogą również aplikować i być nominowani do programu **Ferrovial Summa University**, będącego globalnym programem menedżerskim Grupy Ferrovial.

W Budimeksie SA realizowane są też programy związane z rozwojem umiejętności interpersonalnych:

- **Schody Komunikacyjne.** Program rozwoju kompetencji komunikacyjnych podzielony jest na cztery główne etapy, uwzględniające kolejne szczeble zaawansowania zdobywanych umiejętności i wiedzy (wyszczególnione etapy: skuteczna komunikacja, perswazja i wywieranie wpływu, budowanie relacji wewnątrz organizacji oraz z klientem zewnętrznym). Ścieżki zakładają nadbudowywanie wiedzy, dlatego ważne jest odbywanie szkoleń w odpowiedniej kolejności. Każdy etap zawiera kilka propozycji tematów szkoleń, co daje możliwość kompleksowego rozwoju, dostosowanego do indywidualnych potrzeb.
- **Extended DISC.** Analiza Indywidualna Extended DISC to badanie, dzięki któremu można poznać naturalny potencjał, predyspozycje i talenty człowieka. Działa na zasadzie samooceny, czyli jak JA zachowuję się w konkretnej sytuacji. Główne badane obszary to zachowania, jakie przejawia się w sferze zawodowej. Po badaniu pracownik otrzymuje raport, zawierający opis naturalnych predyspozycji i talentów, a także indywidualny feedback przeprowadzany przez pracowników Działu Rozwoju i Szkoleń. W oparciu o badanie Extended Disc prowadzimy też szyte na miarę warsztaty z efektywności zespołowej.
- **Kultura informacji zwrotnej.** W ramach programu udostępniamy różnorodne formy poszerzania wiedzy oraz umiejętności w zakresie udzielania i przyjmowania informacji zwrotnej, takie jak: krótkie szkolenia on-line udostępnione na wewnętrznej platformie intranetowej, a także dostępne on-line artykuły, filmy oraz rekomendowane książki. Firma prowadzi też cykl praktycznych warsztatów dla menedżerów i specjalistów.

Pracownicy mogą korzystać z **platformy e-Tutor**, dzięki której mogą całkowicie bezpłatnie doskonalić znajomość języków obcych. W 2019 roku mogli skorzystać z indywidualnej nauki języka angielskiego i hiszpańskiego oraz grupowych kursów z języka angielskiego i rosyjskiego. Mogą także liczyć na współfinansowanie kosztów uprawnień budowlanych, czy studiów podyplomowych.

3.2. Bezpieczeństwo i higiena pracy

W Budimeksie SA troska o bezpieczeństwo pracowników i osób wykonujących prace na budowach nie jest wyłącznie kwestią zarządzania ryzykiem biznesowym. Jest sprawą etyki, odpowiedzialności moralnej i społecznej. Z czysto biznesowego punktu widzenia ryzyko wypadku oznacza jednak również ryzyko czasowego wyłączenia wykwalifikowanego pracownika, a tym samym dodatkowe trudności w realizacji prac, ryzyko wstrzymania prac, czy też utratę wizerunku, zwłaszcza w oczach aktualnych lub potencjalnych pracowników. W interesie Spółki leży podejmowanie wszelkich działań pozwalających uniknąć wypadków i ograniczyć zagrożenia dla zdrowia. Podstawą działań jest przekonanie o tym, że bezpieczeństwo jest wspólnym dobrem i każdy z pracujących odpowiada nie tylko za siebie, ale również za współpracowników. Do realizacji działań z zakresu poprawy bezpieczeństwa na budowach włączani są wszyscy: współpracownicy, wykonawcy, konsorcjanci, dostawcy oraz osoby indywidualne, uczestniczące w realizacji inwestycji.

W Budimeksie SA od 2016 roku obowiązuje, wspólna dla wszystkich spółek z Grupy Ferrovial, Polityka BHP. Jej celem jest zapewnienie bezpiecznych procesów oraz wolnych od zagrożeń miejsc pracy dla wszystkich pracujących. Dodatkowo w ramach Polityki wprowadzane są dobre praktyki, które budują kulturę bezpieczeństwa. Wdrożone narzędzia pozwalają na gromadzenie wiedzy na temat potencjalnych zagrożeń i dokładną identyfikację ryzyk.

Wspomniana Polityka BHP zakłada:

- zgodność z przepisami prawa i normami, stosowanie dobrych praktyk,
- ocenę ryzyka i planowanie, tj. wdrażanie wiarygodnych procesów oceny ryzyka zawodowego dla prowadzonych działań, dążenie do solidnego planowania, organizowania i kontroli wszystkich środków, narzędzi oraz zasobów, które umożliwiają stworzenie bezpiecznego środowiska pracy dla wszystkich pracujących,
- skuteczną i spójną komunikację, tj. udostępnianie kanałów komunikacji, aby ułatwić komunikowanie i zachęcić wszystkich do pozytywnego wkładu w kształtowanie bezpieczeństwa pracy i promowanie bezpieczeństwa pracy, szkolenia i zaangażowanie w działania edukacyjne, tj. zapewnienie odpowiednich środków i narzędzi dla poprawy kompetencji pracowników, tak by byli świadomi zagrożeń związanych z pełnionymi rolami i funkcjami,
- przydział zasobów, tj. ustanawianie i utrzymywanie skutecznych systemów zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy, w tym zapewnienie niezbędnych zasobów ludzkich i materialnych w celu zapewnienia bezpieczeństwa pracy,
- bezpieczeństwo pracy w łańcuchu dostaw, tj. zapewnienie zwiększonej uwagi na łańcuch dostaw, wdrażanie wymagań BHP, jako kryterium wyboru dostawców i partnerów biznesowych,
- pomiar i monitorowanie działań w zakresie bezpieczeństwa pracy w sposób regularny i spójny, włączając skrupulatne badanie okoliczności incydentów w celu ograniczenia podobnych zagrożeń w przyszłości,
- ciągłe doskonalenie i wdrażanie innowacji w tym zakresie.

W Spółce działa komisja BHP, w której obecni są przedstawiciele pracowników i pracodawcy. Reprezentuje ona wszystkich zatrudnionych (100%). Zadaniem komisji jest przeprowadzanie kontroli BHP, które co tydzień odbywają się na wszystkich kontraktach. Wszystkie informacje z inspekcji i zalecenia są gromadzone w jednym miejscu, dzięki czemu w razie potrzeby można do nich szybko wrócić i łatwiej je monitorować.

3.2.1. Szkolenia BHP i prewencja

W Budimeksie SA obowiązuje standard „Plan Bezpieczeństwa i Ochrony Zdrowia” (Plan BIOZ). Opisane są w nim zasady bezpiecznego postępowania w sytuacji, gdy pracownicy rotują między budowlami. Każdy pracownik na kontrakcie, bez względu na to, czy jest zatrudniony w Budimeksie SA, czy u podwykonawcy, jest zobowiązany odbyć szkolenie z zakresu BHP oraz wewnętrznych procedur bezpieczeństwa obowiązujących w Spółce. Na początku realizacji każdej inwestycji ma miejsce tzw. „Start kontraktu” – kierownictwo kontraktu spotyka się ze specjalistą ds. BHP i specjalistą ochrony środowiska, by omówić wymagane procedury. Materiały komunikacyjne na temat BHP zostały przygotowane również dla obcokrajowców pracujących na budowach.

System szkoleń i odrębne procedury BHP to również dobrowolne działania dodatkowe, które Spółka podejmuje jako odpowiedzialny pracodawca. Szkolenia odbywają się częściej niż nakazują przepisy prawa. Program szkoleń jest współtworzony przez pracowników. Jest przez nich oceniany i z nimi konsultowany. Szkolenia BHP dzielą się na obowiązkowe i systemowe.

W 2019 roku przeszkolono 2325 pracowników, a ze szkoleń z udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej skorzystało 380 osób.

W 2019 roku wprowadzono kilka innowacji, ważnych dla wzmocnienia poziomu bezpieczeństwa. W systemie informatycznym uruchomiony został moduł wspomagający proces zgłaszania i badania wypadków przy pracy, zdarzeń potencjalnie wypadkowych i awarii środowiskowych. Moduł wspiera również wdrażanie niezbędnych działań profilaktycznych dla całej organizacji.

W 2019 roku system raportów, po wstępnych próbach z 2018 roku, był dalej testowany. Przygotowana na jego potrzeby aplikacja służy do zgłaszania i usuwania zagrożeń występujących podczas procesu budowlanego, przez mającą do tego uprawnienia kadrę budowy. Jest ona dalej doskonalona w oparciu o zgłoszenia od użytkowników. Dzięki systemowi obserwuje

się zwiększoną wykrywalność wypadków oraz wzrost świadomości kadry odnośnie do zdarzeń potencjalnie wypadkowych. Dodatkowo dzięki ujednocnionemu systemowi raportowemu można prowadzić bardziej szczegółowe analizy statystyczne.

3.2.2. „Porozumienie dla Bezpieczeństwa w Budownictwie”

Budimex SA od blisko 10 lat jest sygnatariuszem „Porozumienia dla Bezpieczeństwa w Budownictwie”, którego celem jest promowanie właściwych postaw w zakresie BHP w branży budowlanej. To największa tego typu inicjatywa. W ramach utworzonego w 2010 roku Porozumienia, 13 największych firm z branży budowlanej współpracuje ze sobą w celu wypracowania jak najlepszych rozwiązań w zakresie BHP, np. jednolitych wzorów dokumentów, modelu potwierdzania kwalifikacji zawodowych pracowników okresowych czy programu szkoleń okresowych. Plan BIOZ jest jednym z efektów tej współpracy. Podczas posiedzeń Komitetów Sterujących Porozumienia spotykają się prezesi zrzeszonych firm budowlanych. W 2019 roku zajmowali się oni m.in. wypadkami śmiertelnymi, które miały miejsce w ciągu ostatniego roku. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego budownictwo jest na 3. miejscu wśród branż, w których dochodzi do wypadków w miejscu pracy i choć z roku na rok ich liczba maleje, wciąż jest w tym zakresie wiele do zrobienia.

Jako sygnatariusz Porozumienia Budimex SA angażuje się w wiele projektów, np. wspiera dwa „małe” Porozumienia przy Okręgowych Inspektoratach Pracy w Szczecinie i Białymstoku, gdzie zrzeszone są mniejsze firmy budowlane. Ponadto bierze udział w inicjatywach, gdzie tworzone jest prawo i nowe standardy bezpieczeństwa i ochrony zdrowia. W 2019 roku dyrektor BHP PPOŻ i Ochrony Środowiska został powołany do Zespołu roboczego Porozumienia dla Bezpieczeństwa w Budownictwie, w ramach którego wraz ze Stowarzyszeniem Producentów Betonu towarowego w Polsce opracowano standard „Maszyn do Transportu i podawania betonu – wymagania minimalne”.

3.2.3. Wypadkowość

W Budimeksie SA każdy wypadek jest opisywany zgodnie z polską klasyfikacją ustawową oraz zgodnie z procedurami i klasyfikacją przyjętą przez inwestora strategicznego – Grupę Ferrovial, która daje lepsze możliwości analizy statystyk powypadkowych (m.in. są różnice w procesie oceny wypadków oraz definicji wypadków ciężkich). Wewnętrzne samoregulacje są bardziej restrykcyjne niż przepisy prawa w zakresie wypadkowości. Analiza wypadków pozwala jasno określić, jakie konkretnie działania są źródłem zagrożeń i jakiego typu zachowań należy unikać, a do jakich nakłaniać.

Ekspozycja pracowników na zagrożenia zależy od charakteru wykonywanych prac i jest specyficzna dla prowadzonej działalności. Jeśli chodzi o działalność budowlaną, zagrożenia związane są np. z ryzykiem upadku z wysokości lub urazem w kontakcie z maszynami budowlanymi.

Przeprowadzona w 2019 roku w Budimeksie SA powtórna kontrola Sanepidu zakończyła się wynikiem pozytywnym, tj. potwierdziła skuteczność działań naprawczych, które pozwoliły wyeliminować stwierdzone rok wcześniej przekroczenia NDN hałasu na stanowiskach operatora rozścielacza mas bitumicznych oraz pracownika bitumicznego.

3.2.4. Łańcuch dostaw

W 2019 roku kwalifikacji wstępnej poddano 885 podwykonawców i wykonano 1420 ocen podsumowujących współpracę, w ramach których analizowane były m.in. kwestie BHP. Nieprawidłowości w tej sferze stwierdzono jedynie w 7 przypadkach.

4. KWESTIE ŚRODOWISKOWE

Szerokorozumiane kwestie środowiskowe i ryzyko braku zgodności w tym zakresie, w tym z decyzjami administracyjnymi, może być potencjalnym źródłem **różnych kategorii ryzyka biznesowego. Ryzyka, bezpośrednio przekładającego się na ciągłość pracy operacyjnej**, jak i na wyniki finansowe Budimeksu SA. Z jednej strony brak zgodności, może skutkować **sankcjami finansowymi oraz wstrzymaniem prac**. Z drugiej strony brak zgodności, nawet nie na poziomie legislacji, a oczekiwań społecznych, może być przyczyną protestów mieszkańców i organizacji ekologicznych. To w konsekwencji może również przekładać się na opóźnienia i wstrzymywanie prac. Istotny jest także aspekt wizerunkowy i przekładać się na postrzeganie Budimeksu SA jako pożądanego lub niepożądanego wykonawcy kolejnych prac budowlanych. W przypadku tzw. śladu węglowego, pojawia się kwestia długoterminowej odporności modelu biznesowego na zmiany klimatyczne i związane z nimi obciążenia finansowe związane z emisją gazów cieplarnianych.

Obecnie w ocenie ryzyka uwzględnia się jego następujące aspekty ryzyka⁴:

⁴ Wybrane z ryzyk mają charakter społeczny, lecz ze względu na kompleksowe podejście zarządcze, są zarządzane przez komórkę ochrony środowiska.

Aspekt ryzyka	Wpływ na środowisko
interakcja z otoczeniem budowy	- uciążliwość sąsiedzka - wystąpienie skarg - szkoda wizerunkowa - wystąpienie poważnej awarii przemysłowej - wystąpienie zakłóceń w funkcjonowaniu zakładu
wykorzystanie powierzchni i gleba	- zajętość powierzchni - zanieczyszczenie gruntu - zmiana sposobu użytkowania gruntu
korzystanie z wód	- zmiana stanu ilościowego wód - zanieczyszczenie wód - zanieczyszczenie gruntu i wód - zmiana przepływu, zanieczyszczenie wody
emisja odpadów	- zanieczyszczenie powierzchni - zajętość powierzchni - zanieczyszczenie powierzchni, zagrożenia bakteriologiczne - zanieczyszczenie gruntu i wód
emisja zanieczyszczeń do powietrza	- emisja zanieczyszczeń pyłowych - emisja zanieczyszczeń pyłowo-gazowych
emisja hałasu i wibracji	- emisja hałasu - emisja wibracji - zniszczenia fizyczne
zużycie surowców i materiałów	- zużycie surowców - oszczędność zużycia surowców
operowanie substancjami niebezpiecznymi	- zanieczyszczenie gruntu i wód
wpływ na bioróżnorodność	- straty w drzewostanie - uszkodzenia drzewostanu - straty w kapitale naturalnym (straty w populacji zwierząt)
dziedzictwo kulturowe	- straty w obiektach o wartości kulturowej
sytuacje awaryjne	- zanieczyszczenie gruntu/wody/powietrza

Kluczowym dokumentem, obok **Zasad Polityki Odpowiedzialności Spółki**, są **Zasady Polityki Ochrony Środowiska**. Pierwszy stwierdza m.in., że w swojej działalności Budimex SA będzie zmniejszać swój wpływ na środowisko, w tym podejmować działania na rzecz ograniczania zmian klimatycznych. Będzie również efektywnie zarządzać zasobami naturalnymi. Zakłada również promowanie odpowiedzialnych działań i postaw w łańcuchu dostaw. Z kolei **Zasady Polityki Ochrony Środowiska**, odwołujące się do tworzenia wartości dodanej w sposób zrównoważony, mówią m.in. o:

- zapewnieniu zgodności z obowiązującymi regulacjami i zarządzaniu ryzykiem środowiskowym (tj. stanowiąc zobowiązanie do przestrzegania norm krajowych, lokalnych i branżowych w zakresie ochrony środowiska, otwartości we współpracy z organami administracji oraz skoncentrowaniu na zapobieganiu zanieczyszczeniom środowiska, poprzez eliminację i minimalizację negatywnego wpływu na jego stan, do czego środkiem ma być rzetelna ocena ryzyka i podejmowanie właściwych środków zaradczych),
- współpracy z interesariuszami (tj. m.in. promowanie wspólnych korzyści ze współpracy w zakresie ochrony i poprawy stanu środowiska naturalnego; tworzenie kanałów komunikacji, sprzyjających wymianie doświadczeń i dzieleniu się najlepszymi praktykami),
- szkoleniach i kompetencjach (tj. zobowiązaniu do prowadzenia odpowiednich szkoleń i akcji informacyjnych z zakresu ochrony środowiska dla pracowników, dostawców i innych podmiotów zewnętrznych),
- efektywności środowiskowej (tj. zobowiązaniu do efektywnego korzystania z zasobów naturalnych, np. materiałów, poprzez np. ograniczanie zapotrzebowania na wodę, redukcję wolumenu odpadów i wykorzystanie materiałów z recyklingu),
- ograniczaniu śladu węglowego (tj. redukcji emisji gazów cieplarnianych oraz innych zanieczyszczeń gazowo-pyłowych, towarzyszących działalności operacyjnej),
- trosce o bioróżnorodność (tj. podejmowaniu działań na rzecz zachowania terenów cennych przyrodniczo oraz łagodzenia wpływu prowadzonej działalności na takie obszary).

Jeszcze w 2018 roku w Budimeksie SA wprowadzono **Strategię EkoLogiczną**, składającą się z 4 zasad postępowania oraz 11 aspektów środowiskowych, dla których zdefiniowano podstawowe wymagania w postaci standardów ochrony środowiska. Strategia jest skierowana do wszystkich – pracowników, wykonawców, dostawców, kooperantów, których w ramach wprowadzonych zasad Spółka zachęca do tego, by aktywnie angażowali się w działania na rzecz doskonalenia „Kultury Ochrony Środowiska”.

Z kolei w 2019 roku wdrożono proces weryfikacji realizacji przyjętej strategii poprzez audyty wewnętrzne Systemu Oceny budów. Niezależni audytorzy sprawdzali realizację wszystkich 11 aspektów środowiskowych Strategii EkoLogicznej. Wyniki audytów były bardzo dobre. Nie stwierdzono większych nieprawidłowości, a w kilku przypadkach zalecono jedynie wprowadzenie działań naprawczych. W 2019 roku zrealizowanych zostało 88 takich audytów.

Kolejnym ważnym dokumentem, powiązany z Zasadami Polityki Odpowiedzialności Spółki, a przede wszystkim ze Strategią EkoLogiczną, są **Standardy Ochrony Środowiska Budimex**. Regulują one zasady zapewnienia bezpiecznej dla środowiska

naturalnego realizacji robót budowlanych oraz procesów pomocniczych. Dotyczą one zabezpieczenia wód, gruntu, powietrza, bioróżnorodności. Procedury środowiskowe na budowach określone są w ramach jednolitych procedur wewnętrznych: „Zarządzanie środowiskowe na kontraktach” oraz „Organizacja i zarządzanie BHP i OŚ na kontrakcie”. Ich celem jest minimalizowanie negatywnego oddziaływania prowadzonych prac na środowisko naturalne. Standardy zarządzania środowiskowego w Budimeksie SA wykraczają poza obowiązki prawne i dotyczą:

- poprowadzenia dróg technologicznych w sposób zapewniający oszczędne korzystanie z terenu i minimalne przekształcanie jego powierzchni,
- przywrócenia terenu prac do stanu sprzed budowy,
- ograniczenia do minimum wycinki drzew, przenoszenia roślin w inne miejsca i realizowanie sadzeń kompensacyjnych,
- zabezpieczenia przed uszkodzeniem mechanicznym drzew, znajdujących się w strefie oddziaływania budowy,
- przygotowania zaplecza budowy (magazyny, składy, bazy transportowe): w pierwszej kolejności lokalizuje się na terenach już zagospodarowanych i przekształconych, w miarę możliwości w oddaleniu od zabudowy mieszkaniowej i terenów cennych przyrodniczo,
- ograniczenia do niezbędnego minimum zajmowania terenu na obszarach leśnych i podmokłych,
- transportu materiałów niezbędnych do budowy, który odbywa się przede wszystkim w obrębie wyznaczonego pasa drogowego,
- wprowadzenia rozwiązań zabezpieczających przed zanieczyszczeniem substancjami chemicznymi pochodzącymi z budowy na odcinkach, gdzie prace ziemne i budowlane są prowadzone w pobliżu zbiorników wodnych,
- przywiązywania szczególnej uwagi do zabezpieczania środowiska przed skażeniem produktami ropopochodnymi z pojazdów i maszyn budowlanych,
- przenoszenia na nowe stanowiska fauny i flory, żyjących w kolidujących z budową siedliskach,
- monitorowania budowy przez przyrodników m.in. ornitologów, ichtiologów, herpetologów, entomologów, botaników, chiropterologów w zależności od specyfiki budowy i występujących na niej gatunków chronionych,
- zatrzymywania robót budowlanych, w przypadku pojawienia się w strefie inwestycji zwierząt,
- realizacji harmonogramu i cyklu prowadzenia prac w sposób ściśle skorelowany z cyklem przyrodniczym,
- prowadzenia robót budowlanych w sąsiedztwie terenów objętych ochroną przed hałasem, wyłącznie w ciągu dnia,
- gospodarowania materiałami i odpadami w oparciu o zasadę 3R (Reduce, Reuse, Recycle),
- redukcji do minimum czasu pracy silników spalinowych maszyn i samochodów budowy na biegu jałowym,
- ograniczenia prędkości jazdy w obrębie placu budowy i w okolicy,
- przygotowanie placów budowy na nieprzewidziane sytuacje awaryjne i wyposażenie ich w niezbędny sprzęt potrzebny na wypadek skażeń.

Obszar środowiskowy został również opisany w publicznie dostępnej **Strategii CSR na lata 2016-2020**, stanowiącej punkt odniesienia dla bieżących działań w kontekście zawartych w strategii i mierzalnych celów. Jednym z jej obszarów jest „Ograniczanie oddziaływania na otoczenie przyrodnicze”, na które składają się trzy cele (dla każdego zaplanowano działania i przyjęto wartości mierników, jakie powinny zostać osiągnięte):

- Efektywne wykorzystanie energii i redukcja związanej z nią emisji.
- Optymalne wykorzystanie surowców i materiałów oraz minimalizacja powstałych odpadów.
- Kontrola ryzyk środowiskowych i prewencja powstawania szkód i awarii środowiskowych.

Co istotne z punktu widzenia zarządzania ryzykiem środowiskowym, każdy projekt inwestycyjny Budimeksu SA jest przed rozpoczęciem prac oceniany pod kątem różnych kategorii ryzyka środowiskowego i ich mitygacji (Kwestionariusz Wymagań i Aspektów Środowiskowych). Wypełnia go kierownik budowy i kontraktu, a następnie analizowana jest ekspozycja na ryzyko. W oparciu o wynik pochodzący z Kwestionariusza Wymagań i Aspektów Środowiskowych, opracowywany jest Plan Zadań Środowiskowych dla Budowy, implementowany następnie w planie BIOZ. Z kolei suma ryzyk ze wszystkich budów jest obliczana w narzędziu MARS – moduł analizy ryzyk środowiskowych. Aspekty o największym ryzyku są aspektami znaczącymi i co roku opracowywane są dla nich działania łagodzące.

4.1. Paliwa, energia i emisja CO2

Zapotrzebowanie Budimeksu SA na paliwa i energię wynika przede wszystkim z:

- produkcji masy bitumicznej,
- pracy maszyn budowlanych, transportu materiałów, surowców i odpadów,
- wykorzystania pojazdów służbowych.

Bieżąca energochłonność prac (i będąca jej konsekwencją emisyjność) jest ściśle powiązana z etapem, na którym znajduje się aktualnie realizacja inwestycji (np. zwiększone zapotrzebowanie na transport, pracę maszyn, czy produkcję masy bitumicznej). Stosunkowo długi, bo znacząco przekraczający rok, cykl realizacji kontraktu sprawia, że porównywanie zapotrzebowania na energię oraz energochłonności w ujęciu rocznym, bywa dość niemiarodajne. Pozytywne lub negatywne zmiany wyników mogą bowiem wynikać z aktualnego stanu realizacji portfela kontraktów, a nie ze zmian w modelu operacyjnym. Te jednak mają miejsce, ponieważ Budimex SA podejmuje działania mające na celu właśnie trwale obniżanie energochłonności i emisyjności, np. poprzez sukcesywną wymianę sprzętu na bardziej przyjazny środowisku. Podejmowane są również działania edukacyjne mające na celu uwrażliwienie pracowników na te kwestie i racjonalizację ich zachowań. Chodzi o zaszczerpiecie zdrowych

nawyków i eliminację złych praktyk, które przekładają się m.in. na zwiększone zużycie paliw i energii. W 2019 roku w Budimeksie SA pojawiły się pierwsze pojazdy elektryczne.

4.2. Materiały i surowce

Wpływ na środowisko mają też zwożone na budowę materiały i wykorzystywane podczas prac surowce. Najczęściej używanymi surowcami i materiałami są: asfalt drogowy zwykły i modyfikowany, cement, beton, stal, spoiwa hydrauliczne, mączka wapienna, kruszywa: asfaltowe (w tym piasek i grys), budowlane (piasek, żwir), drogowe (piasek, grys i inne), kamień hydrotechniczny i tłuczeń kolejowy. Z tego potencjalnie powtórnemu przetworzeniu ulegają: żużel, urobek skalny, cement, kruszywo łamane do masy bitumicznej, mieszanki z kruszywo łamanych, beton, stal, drewno.

Efektywne zarządzanie zapotrzebowaniem na materiały i surowce oraz ich recykling w Budimeksie SA umożliwia VE (value engineering) – system monitoringu ich zużycia, który służy do optymalizacji wykorzystania materiałów i ograniczenia ilości produkowanych odpadów. VE pozwala również na redukcję kosztów, co jest bardzo dobrym przykładem działania mającego na celu ograniczenie negatywnego wpływu inwestycji na środowisko naturalne, przy jednoczesnym uzyskaniu korzyści biznesowych.

Aby zoptymalizować transport materiałów i tym samym minimalizować ślad węglowy całej inwestycji, Budimex SA posiada sieć własnych wytwórni mas bitumicznych, które w razie potrzeby w ciągu 5-6 tygodni mogą być przeniesione do innej lokalizacji.

4.3. Gospodarka odpadami

Niekorzystnie na lokalną biosferę mogą wpływać powstające podczas budowy odpady. Zwykle pochodzą one z prac rozbiórkowych i remontów. Ich ilość uzależniona jest od liczby kontraktów i stopnia ich zaawansowania. Budimex SA gwarantuje, że odpady usuwane są z najwyższą starannością, a te niebezpieczne są odpowiednio zagospodarowywane tak, by nie stanowiły zagrożenia dla ludzi i środowiska. Gospodarowanie odpadami na budowach reguluje Plan Gospodarowania Odpadami zawarty w Planie BIOZ. Jeśli w toku prac budowlanych wytwarzane będą odpady niebezpieczne, wykonawca przed przystąpieniem do prac jest zobowiązany do zawarcia tego w Instrukcji „Bezpiecznego Wykonania Robót” i do reagowania na sytuacje awaryjne i incydenty środowiskowe w trakcie ich realizacji. Prawidłowe zarządzanie odpadami na budowach i monitorowanie ewentualnych pozostałości substancji niebezpiecznych jest koordynowane na bieżąco, w miejscu realizacji inwestycji przez zlokalizowane na jej terenie laboratoria.

Na każdym etapie budowy wytwarzane są innego rodzaju odpady. Gruz ceglany i betonowy powstaje na wstępnym etapie rozbiórki obiektów w miejscu, w którym powstanie nowa inwestycja, a stary asfalt czy tłuczeń torowy to odpady powstałe po usunięciu drogi i torów. Najczęściej wytwarzanymi odpadami są: ziemia i gruz, kamienie oraz odpady z remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej. Wiele z nich można ponownie wykorzystać na kolejnych etapach prowadzonych prac budowlanych. Usunięta ziemia jest pełnowartościowym surowcem i może być zastosowana do prac wykończeniowych. Krzewy czy konary z wycinki, której często nie da się uniknąć, mogą służyć jako paliwo biomasowe, czy materiał ogrodniczy po tak zwanym zrębkowaniu, czyli zmieleniu na drobne części.

Większość z wytwarzanych na budowach odpadów w sposób ograniczony nadaje się do recyklingu. Niemniej coraz częściej wiele z nich jest wykorzystywanych gospodarczo (np. kruszony beton z rozbiórki może pełnić rolę kruszywa, podobnie usuwana masa bitumiczna – destrukta asfaltowa, jest w 100% ponownie wykorzystywana, itp.). Przy rozbiórce budynków można wykorzystać m.in.: metal, drewno, szkło, gruz czy tłuczeń.

W 2019 roku wysegregowano w Budimex SA następujące ilości surowców wtórnych:

Surowce wtórne	2019
Metale w [t]	1147,10
Makulatura w [t]	76,46
Tworzywa sztuczne w [t]	193,30

Ponadto powtórnice wykorzystano 86,66 tysięcy ton gleby i ziemi, 23,79 tysięcy ton gruzu, 31,56 tysięcy ton destrukta asfaltowego.

4.4. Oddziaływanie na lokalną biosferę

W Strategii CSR na lata 2016-2020 wskazano również inny kluczowy obszar, pośrednio powiązany ze środowiskiem naturalnym, a mianowicie „Bycie sąsiadem, gościem i partnerem dla społeczności lokalnych”. Tak zadeklarowane podejście zobowiązuje Budimex SA m.in. do ograniczania negatywnego wpływu prowadzonych działań na mieszkańców sąsiednich terenów. To zobowiązanie dotyczy również podwykonawców. Udogodnienia środowiskowe najczęściej dotyczą przebiegu dróg w otoczeniu domostw i przejść dla zwierząt, zgodnie z ich szlakami migracyjnymi oraz stref ekotonowych w lasach wzdłuż tras, które chronią ekosystem. W celu ochrony przyrody tworzone są również systemy odwadniające czy stawiane przezroczyste ekrany dźwiękochłonne. Formalnie za proces przygotowania projektu, w tym konsultacje społeczne i poziome oddziaływanie na środowisko pod daną inwestycję odpowiada jej inwestor. Budimex SA występując jako generalny wykonawca nie ma bezpośredniego wpływu na te kwestie. Natomiast, będąc projektantem na danym kontrakcie, w pełni odpowiada za

przygotowanie inwestycji pod względem środowiskowym i społecznym. Kluczem do sukcesu jest staranne zorganizowanie placów budów, zaplecza, odpowiedniego poprowadzenia dróg technologicznych, by były one jak najmniej uciążliwe z punktu widzenia uczestników dróg i okolicznych mieszkańców. Zaplecze budowy, magazyny, składy i bazy transportowe w pierwszej kolejności lokalizowane są na terenach już zagospodarowanych i przekształconych. O ile jest to możliwe, plac budowy znajduje się w bezpiecznej odległości od terenów zamieszkałych. W trakcie realizacji inwestycji materiały i surowce transportowane są przede wszystkim z wykorzystaniem wyznaczonych już pasów drogowych. Przed uszkodzeniami mechanicznymi związanymi z wykorzystaniem ciężkiego sprzętu chronione są pnie i korzenie drzew. Odgradzane są siedliska zwierząt i roślin, a zbiorniki wodne zabezpieczane przed potencjalnym zanieczyszczeniem substancjami chemicznymi (np. substancjami ropopochodnymi). Z kolei po zakończeniu prac budowlanych stan otoczenia jest przywracany do możliwie najbliższego stanowi sprzed budowy. W miejsce drzew, których wycięcia nie dało się uniknąć, sadzone są nowe, mające na celu skompensowanie przyrodzie strat. Nawet wierzchnia warstwa ziemi (humus), której usunięcie było konieczne, jest powtórnie wykorzystywana. Popularnym działaniem jest tzw. metaplantacja, czyli przenoszenie roślin z terenów objętych budową w nowe miejsca, o tych samych wymaganiach i walorach. Jeśli konieczne jest zasypianie niewielkiego zbiornika wodnego, płazy, gady i ptaki żyjące w tym miejscu po odłowieniu przenoszone są w bezpieczne miejsce. W 2019 roku przeniesionych zostało łącznie 188 osobników płazów takich jak: żaba zielona, żaba moczarowa, żaba trawna, ropucha szara, traszka zwyczajna oraz 6 gadów takich jak: jaszczurka żyworodna.

Harmonogram prowadzenia prac budowlanych jest zależny od cyklu przyrodniczego, co na przykład wpływa na wstrzymanie prac budowlanych w okresie migracji gatunków zwierząt leśnych, płazów czy ryb lub okres lęgowy ptaków. Wszystkie prace spełniają wymogi prawne, w tym dotyczące terenów Natura 2000. Odbywa się również kontrola przyrodnicza obszaru oddziaływania oraz siedlisk na danym obszarze, a po zakończeniu projektu prowadzona jest obserwacja przyrodnicza. Dla wszystkich inwestycji, które potencjalnie mogą mieć znaczący wpływ na otoczenie przyrodnicze, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi, sporządzany jest raport oddziaływania na środowisko. W prace nad raportem zaangażowani są eksperci z różnych dziedzin takich, jak: ornitologia, herpetologia, botanika, itp. W raporcie wskazywane są potencjalne ryzyka oraz rekomendacje rozwiązań, które w jak największym stopniu złagodzą skutki prowadzenia danej inwestycji. Wszystkie działania prośrodowiskowe wspierają specjaliści ds. środowiskowych, którzy na bieżąco monitorują sytuację, wydają wnioski, zalecenia i rekomendacje, m.in. są to przyrodnicy, botanicy, ichtiolodzy, dendrologi. Większość budów objęta jest nadzorem przyrodniczym zgodnie z decyzjami środowiskowymi i umowami z podmiotem zlecającym daną inwestycję. Zdarza się, że nadzór odbywa się na wniosek kierownictwa kontraktu lub zapobiegawczo, nawet gdy prawo tego nie nakazuje. W ten sposób Budimex SA stosuje zasadę ostrożności.

Na placach budów umieszcza się tablice informujące, gdzie znajduje się miejsce składowania odpadów budowlanych, miejsce mycia pomp po betonowaniu, gdzie należy zachować szczególną ostrożność ze względu na występowanie gatunków chronionych lub strefy ochrony drzew. Są to informacje ułatwiające pracownikom i podwykonawcom dbanie o ochronę środowiska. Związany z tym system identyfikacji wizualnej standardów ochrony środowiska został wdrożony stosunkowo niedawno, bo w 2018 roku, a obecność stosownych oznaczeń jest weryfikowana podczas audytów systemu oceny budów.

Jedną z zasad obowiązujących na placach budów prowadzonych przez Budimex SA jest posiadanie tzw. apteczki środowiskowej, czyli zestawu do szybkiego ograniczenia i neutralizacji wycieków substancji niebezpiecznych dla środowiska takich jak: oleje, substancje ropopochodne. Apteczki znajdują się w oznakowanych miejscach, a informacja o ich lokalizacji jest szeroko udostępniana pracownikom. Zgodnie z zasadą ostrożności każde potencjalne skażenie traktowane są jako zagrażające środowisku aż do chwili ustalenia ich rodzaju i źródła. Innym wymogiem jest zagospodarowanie wytworzonych przez siebie odpadów, prowadzenia ich ewidencji i odbioru.

4.5. Łańcuch dostaw

Budimex SA w Kodeksie Kontrahenta zobowiązuje swoich podwykonawców do respektowania norm prawnych i decyzji środowiskowej na terenie danej inwestycji. Podwykonawcy, zainteresowani współpracą z Budimexem SA, w ramach składanej oferty muszą zapoznać się m.in. z wytycznymi dotyczącymi standardów środowiskowych. Wymogi środowiskowe zawarte są w załączniku do umów „Wymagania w zakresie ochrony środowiska”. Każdy podwykonawca ma obowiązek reagowania na sytuacje awaryjne i incydenty środowiskowe zgodnie z systemem i standardem postępowania Budimexu SA.

Każdy podwykonawca przechodzi przeszkolenie z procedur obowiązujących w zakresie ochrony środowiska, zasad postępowania w przypadku awarii. Ocenie sprawności technicznej poddawany jest również ich sprzęt. Pracownicy nadzoru danej budowy przechodzą specjalistyczne szkolenia z ochrony środowiska, a pozostali pracownicy biorą udział w cyklicznych szkoleniach pt. „Szkolenie z Zarządzania BHP i Ochrony Środowiska na kontrakcie”.

Za stosowanie się do przyjętych zasad ochrony środowiska odpowiada Zespół Ochrony Środowiska, który przeprowadza inspekcje i audyty na realizowanych kontraktach. W 2019 roku nie miały miejsca incydenty lub awarie środowiskowe, które skutkowałyby wyrządzeniem szkody w środowisku. W wyniku prowadzonego monitoringu nie zostały zaobserwowane istotne wycieki substancji. Na Budimex SA nie zostały również nałożone kary lub inne sankcje w związku z naruszeniem regulacji środowiskowych. W 2019 roku wojewódzcy inspektorowie ochrony środowiska przeprowadzili 2 kontrole. W obu przypadkach Budimex SA nie zgodził się z ich treścią, w związku z czym sprawy są w toku.

W 2019 roku kwalifikacji wstępnej poddano 885 podwykonawców i wykonano 1420 ocen podsumowujących współpracę, w ramach których analizowane były również kwestie środowiskowe. Stwierdzono nieprawidłowości związane z ochroną środowiska jedynie w 9 przypadkach.

5. KWESTIE ZWIĄZANE Z PRZECIWDZIAŁANIEM KORUPCJI

Ryzyko zachowań korupcyjnych nierozzerwalnie wiąże się z każdym rodzajem działalności gospodarczej. W interesie każdego przedsiębiorcy leży wprowadzenie rozwiązań ograniczających ryzyko ich wystąpienia oraz wdrożenie mechanizmów pozwalających identyfikowanie na wczesnym etapie działań niezgodnych z prawem lub firmowymi procedurami. W przypadku branży budowlanej, gdzie kontrakty mają bardzo dużą wartość a środki są często środkami publicznymi, odpowiedzialność jest szczególnie duża. Rozwiązania wdrożone w Budimeksie SA w odpowiedzi na istniejące zagrożenia, pozwalają sprowadzić poziom ryzyka do poziomu ocenianego jako niski.

Kluczowym dokumentem definiującym politykę w zakresie przeciwdziałania korupcji w Budimeksie SA są **Zasady Polityki Antykorupcyjnej** oraz **Polityka Compliance**. Jednocześnie zakazują one przekazywania, oferowania, obiecywania lub wyrażania zgody na przekazanie jakichkolwiek korzyści w sposób bezpośredni lub pośredni przedstawicielom administracji lub innym osobom, w celu spowodowania bezprawnego wpływu tych osób na czynność lub decyzję lub jako nagrodę za czynność lub decyzję. Analogicznie zakazane jest żądanie, otrzymanie lub przyjmowanie jakichkolwiek korzyści, które mogłyby wpłynąć na wykonywanie obowiązków służbowych w sposób niełojalny lub nieprawidłowy. Niedozwolone jest też oferowanie, przekazywanie bądź wyrażanie zgody na przekazanie korzyści w celu wpłynięcia na inną osobę, aby wykonywała swoje obowiązki służbowe w sposób niełojalny lub nieprawidłowy. Nieakceptowalne jest także zawieranie nieprawdopodobnych umów oraz nierzetelne prowadzenie ksiąg i ewidencji, ukrywanie lub nieprawidłowe lokowanie środków, lub ukrywanie lub próba ukrywania źródeł środków.

Przed zawarciem umowy z osobą fizyczną lub prawną, która miałaby realizować działania w imieniu Budimeksu SA w relacjach z urzędnikami rządowymi lub podmiotami prywatnymi, konieczne jest przeprowadzenie badania *due diligence* przy wykorzystaniu materiałów dostępnych publicznie. W szczególności należy zwrócić uwagę na reputację podmiotu, a przede wszystkim na to, czy był kiedyś zamieszany w naruszenie przepisów antykorupcyjnych, czy pobiera opłaty, które są w sposób nieuzasadniony wyższe od standardowych. Dalej trzeba zweryfikować czy podmiot nie figuruje na liście osób objętych zakazem handlu (Denied Persons List) amerykańskiego Departamentu Handlu lub na liście osób oznaczonych (Specially Designated Nationals) Urzędu Kontroli Aktywów Zagranicznych amerykańskiego Departamentu Skarbu lub na jakiegokolwiek innej liście istotnej z punktu widzenia ochrony interesów przedsiębiorstwa. Istotnie jest również to czy nie jest on w jakiś sposób powiązany z rządem i administracją publiczną. Badania *due diligence* mogą być okresowo powtarzane.

Równocześnie aspekty te zostały uwzględnione w **Strategii CSR na lata 2016-2020**. Za jeden z jej kluczowych obszarów i celów uznano „Eliminację ryzyka zachowań nieetycznych” (poszczególnym obszarom i celom przypisano mierniki i mierzalne wartości docelowe).

W praktyce monitoring przestrzegania obowiązujących zasad i kontrole prowadzone są przez Biuro Kontroli Wewnętrznej. Nadzór nad nimi sprawuje Prezes Zarządu. Biuro Kontroli Wewnętrznej jest odpowiedzialne za identyfikację i analizę ryzyk oraz za zapobieganie czynnikom je wywołującym. Jednocześnie bada działalność poszczególnych komórek organizacyjnych i spółek w grupie kapitałowej. W przypadku realizowanych inwestycji, Biuro analizuje proces prowadzenia kontraktów, wykorzystanie posiadanych zasobów, sporządza raporty i wydaje polecenia podjęcia działań korygujących. Zgodnie z wdrożoną Procedurą IO-01-01-03 „Końcowe rozliczenie kontraktu”, po zakończeniu realizacji każdej budowy, pracownicy Biura Kontroli Wewnętrznej kontrolują końcowe rozliczenia zakupionych i wbudowanych materiałów budowlanych.

Wszystkie kluczowe inwestycje poddawane są analizie pod kątem ryzyka wystąpienia korupcji. Specjalny formularz wypełnia 100% jednostek kontrolowanych. Z kolei kontrole na kontraktach o mniejszej wartości mają charakter doraźny i losowy. W raporcie pokontrolnym nie ujawnia się narzędzi wykorzystywanych w ich monitorowaniu, uznając je za poufne. Upublicznienie takich informacji a w szczególności sposobu prowadzenia analiz, w ocenie Spółki mogłoby przyczynić się do zmniejszenia ich efektywności i zwiększenia zagrożenia pojawienia się zachowań nieetycznych. Monitoring ryzyk prowadzony jest w cyklach miesięcznych, dwutygodniowych lub jeśli jest taka potrzeba tygodniowych.

Biuro Kontroli Wewnętrznej może również przeprowadzić dodatkowe kontrole. Jego rolą jest też podejmowanie działań prewencyjnych i budowanie świadomości pracowników Budimeksu SA z zakresu samych ryzyk i działań, które mogą do nich doprowadzić. W tym celu Biuro Kontroli Wewnętrznej m.in. przygotowało podręcznik dla Dyrektora/Kierownika Kontraktu, w którym opisane zostały procesy produkcyjne pozwalające na bezpieczne i prawidłowe zrealizowanie kontraktu w oparciu o obowiązujące procedury i instrukcje. Dodatkowo wszyscy pracownicy i dostawcy Budimeksu SA są zobligowani do zapoznania się z polityką i procedurami antykorupcyjnymi. Wszyscy pracownicy – nowozatrudnieni i z wieloletnim doświadczeniem w Budimeksie SA, zaznajomienia się z obowiązującymi procedurami antykorupcyjnymi podczas regularnych szkoleń.

Dokumentami, które w codziennej pracy, na poziomie operacyjnym, pozwalają przeciwdziałać ryzyku korupcji są **Polityka Compliance** i **Kodeks Etyki**. Ta pierwsza określa System Compliance, w skład którego wchodzi m.in. Kodeks Etyki. Dokumenty precyzują zasady, dzięki którym jest możliwe przeciwdziałanie różnym formom zachowań nieetycznych, w tym korupcji i łapownictwu oraz wszelkim postaciom dyskryminacji. Zasady wyrażone w Polityce Compliance i w Kodeksie Etyki obowiązują wszystkich pracowników oraz osoby zatrudnione przez kontrahentów Budimeksu SA⁵. W praktyce zostały one

⁵ Równocześnie samych kontrahentów obowiązują „Zasady postępowania dla kontrahentów Budimex SA”, które obligują ich do powstrzymania się od przekupstwa wobec władz i urzędników państwowych oraz zobowiązują ich do zakazania swoim pracownikom dokonywania i otrzymywania od osób trzecich nienależnych opłat jakiegokolwiek rodzaju, prezentów, datków czy przysług nieobjętych zwyczajową działalnością rynkową, lub które, ze względu na swą wartość, charakter bądź okoliczności, mogą wpłynąć na rozwój stosunków handlowych, urzędowych i zawodowych, w których uczestniczy firma.

zagregowane w formie „Zasad postępowania dla kontrahentów Budimex SA” i stanowią w większości załączniki do umów zawieranych przez Budimex SA z kontrahentami.

Za przestrzeganie zapisów Kodeksu Etyki i monitorowanie zgodności standardów etyki zawodowej z zasadami Kodeksu Etyki odpowiedzialna jest **Komisja ds. Etyki**, powołana przez Prezesa Zarządu, w składzie:

- Członek Zarządu, Dyrektor Pionu Zarządzania Zasobami Ludzkimi,
- Członek Zarządu, Dyrektor Pionu Prawno-Organizacyjnego,
- Dyrektor Biura Kontroli Wewnętrznej.

Komisja ds. Etyki co roku sporządza raport ze swojej działalności, który jest następnie przekazywany Zarządowi oraz Komitetowi Audytu Rady Nadzorczej.

Z kolei główne zasady Polityki Compliance to:

- poszanowanie prawa,
- etyka i uczciwość w prowadzeniu działalności,
- transparentność działalności spółek,
- zero tolerancji dla działań niezgodnych z obowiązującym prawem lub Systemem Compliance.

Polityka Compliance ma też zwrócić uwagę pracowników na ważne dla Budimeksu SA, wymienione wyżej kwestie. Wprowadza tzw. System Compliance, mający na celu prawidlowe wdrożenie i realizację wewnętrznych regulacji. Nadzór nad właściwym stosowaniem i przestrzeganiem Polityki sprawuje powołany w tym celu przez Zarząd Spółki Koordynator ds. Zgodności (Chief Compliance Officer), Zastępca Koordynatora ds. Zgodności oraz Komitet Zgodności utworzony na wniosek Koordynatora ds. Zgodności. W jego skład wchodzi przedstawiciele każdego pionu organizacyjnego Spółki. Koordynatorem ds. Zgodności jest Członek Zarządu, Dyrektor Pionu Prawno-Organizacyjnego.

Przestrzeganie Polityki Compliance dotyczy stosowania się do przepisów prawa oraz statutu Budimex SA i Kodeksu Etyki, obowiązujących w spółkach regulaminów, polityk, procedur, instrukcji, itp., szczególnie tych, dotyczących zminimalizowania ryzyka udziału pracowników Spółki w jakimkolwiek procederze noszącym znamiona korupcyjne lub płatnej protekcji.

Wszelkie informacje na temat Kodeksu Etyki i Polityki Compliance są dostępne w Budinecie – intranecie Budimeksu SA. Każdy nowy pracownik zapoznaje się z Kodeksem Etyki. Od 2017 roku zagadnienia compliance i wchodząca w jego skład etyka stanowią element cyklicznych szkoleń dla pracowników.

Wszyscy pracownicy mają dostęp do informacji oraz narzędzi umożliwiających im zgłaszanie zauważonych naruszeń i nieprawidłowości. Spółka udostępniła, poza zwyczajowymi formami komunikacji, również:

- dedykowane kanały komunikacji compliance takie jak: - telefon alarmowy compliance +48 789 404 104., specjalny adres mailowy compliance@budimex.pl. albo etyka@budimex.pl oraz platformę elektroniczną dla celów dokonywania zgłoszeń w pełni anonimowych,
- możliwość dokonania osobistego zgłoszenia Koordynatorowi ds. Zgodności albo jego Zastępcy.

Jeśli osoba zgłaszająca wyrazi taką wolę, pozostaje anonimowa. Każdy otrzymuje zapewnienie o braku konsekwencji służbowych związanych z faktem zgłoszenia. Zdarzają się też zgłoszenia wpływające poza ww. kanałami komunikacji, np. w formie listów wysłanych bezpośrednio do Prezesa Zarządu lub członków Zarządu Budimex SA. W takim przypadku są one przekazywane bezpośrednio do osób odpowiedzialnych za ich rozpatrzenie.

Wszystkie zgłoszenia są rozpatrywane z zachowaniem standardów poufności i mogą być podstawą do opracowania działań usprawniających i naprawczych. Każdy przypadek naruszenia jest pisemnie odnotowywany wraz z rekomendacjami lub wytycznymi do podjęcia dalszych działań przez daną komórkę organizacyjną, której zgłoszenie dotyczy. Koordynator ds. Zgodności we współpracy z Komitetem Zgodności i/lub Biurem Kontroli Wewnętrznej szczegółowo analizują każde zgłoszenie. Koordynator ds. Zgodności jest również zobowiązany do cyklicznego przekazywania raportów z zawiadomień do Zarządu i Rady Nadzorczej z podaniem informacji, jakie działania zostały podjęte w celu wyjaśnienia danego zgłoszenia (nie rzadziej niż za okres trzech miesięcy). Dodatkowo Komitet Audytu Rady Nadzorczej ma prawo w każdej chwili zażądać raportu za dany okres. W 2019 roku rozpoznanych zostało 6 zgłoszeń dotyczących nieprzestrzegania zapisów Kodeksu Etyki i/lub Polityki Compliance w Budimeksie SA, z czego 3 dotyczyło kwestii pracowniczych, 2 potencjalnej niegospodarności, 1 naruszenia procedur.

Żadne ze zdarzeń objętych zgłoszeniami nie zostało potwierdzone i nie doprowadziło do strat finansowych w Spółce.

6. KWESTIA POSZANOWANIA PRAW CZŁOWIEKA

Kwestie praw człowieka, regulowane m.in. w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, znajdują odzwierciedlenie w zapisach polskiego prawa krajowego. Dlatego też w Budimeksie SA, który bezwzględnie stosuje się do wszystkich przepisów obowiązującego prawa, ryzyko rażącego naruszenia praw człowieka jest niewielkie. Jednocześnie, gdyby do takiej sytuacji

doszło, oznacza to zarówno ryzyko prawne, jak i wizerunkowe. Szczególną uwagę należy zwrócić na zagrożenia związane z niewłaściwym traktowaniem pracowników, np. działaniami noszącymi znamiona dyskryminacji (np. ze względu na płeć, czy narodowość), czy ograniczaniem swobody działalności związków zawodowych. Zachodzące w ostatnich latach zmiany na rynku pracy, skutkujące wzrostem udziału pracowników zagranicznych, mogą teoretycznie rodzić ryzyko nierównego traktowania obcokrajowców, czy wręcz zachowań ksenofobicznych. Na uwagę zasługują również zagrożenia związane z działaniami dostawców i podwykonawców.

Fundamentalnym dokumentem, który obowiązuje w Budimeksie SA⁶ są Zasady Polityki Odpowiedzialności Spółki. Polityka ta zobowiązuje wszystkie spółki, wszystkich zarządzających oraz wszystkich pracowników m.in. do poszanowania podstawowych praw człowieka. Niezależnie od tego w Spółce obowiązują **Zasady Ochrony Praw Człowieka**. Zobowiązania obejmują wszystkich pracowników, klientów, dostawców i wykonawców, z którymi pracuje spółka. W szczególności uznają one prawa swoich pracowników wyrażone w Deklaracji Podstawowych Zasad i Praw w Pracy przyjętej przez Międzynarodową Organizację Pracy. Zobowiązują do działania niedyskryminacyjnego, promującego równe szanse, dostrzegania wartości różnorodności, jak również przestrzegania zakazu pracy dzieci i pracy przymusowej oraz wolności zrzeszania się i prawa do sporów zbiorowych. W odniesieniu do klientów i społeczności lokalnych Budimex SA, nie dopuszcza jakiegokolwiek formy dyskryminacji oraz zobowiązuje się przekazywać informacje na temat swej działalności w sposób szybki, przejrzysty i bezpieczny.

Budimex SA zobowiązuje się nie tylko do przestrzegania przepisów, ale również poszanowania kultury, zwyczajów i ludzi w społecznościach, w których rozwija swoją działalność. Dąży do promowania praw człowieka, utrzymywania otwartego dialogu z grupami interesu oraz udziału w działalności społecznej w danych społecznościach. Zasady zakładają również ustanawianie odpowiednich procedur oceny i wyboru dostawców i wykonawców, mających na celu zapewnienie poszanowania praw człowieka na każdym etapie łańcucha dostaw. W celu zidentyfikowania wszelkich negatywnych zjawisk Zasady zakładają prowadzenie badań *due diligence* w zakresie praw człowieka.

Równocześnie aspekty te zostały uwzględnione w **Strategii CSR na lata 2016-2020**. Za jeden z jej kluczowych obszarów i celów uznano „Eliminację ryzyka zachowań nieetycznych” (poszczególnym obszarom i celom przypisano mierniki i mierzalne wartości docelowe).

Dokumentami, które na poziomie operacyjnym pozwalają w codziennej pracy chronić przestrzeganie praw człowieka, jest Kodeks Etyki oraz Polityka Compliance. Dlatego kwestie naruszenia praw człowieka regulują te same procedury, które określają sposób postępowania w przypadku prewencji zachowań korupcyjnych (patrz: „Kwestie związane z przeciwdziałaniem korupcji”).

Działania podejmowane w zakresie ochrony i promocji praw człowieka to:

- współpraca z administracją rządową i organizacjami pozarządowymi,
- realizacja projektów społecznych,
- wdrożenie odpowiednich procedur,
- odrzucenie wszelkiego typu dyskryminacji i tworzenie atmosfery wzajemnego szacunku.

Jak wspomniano, obowiązek przestrzegania praw człowieka dotyczy również dostawców i zleceniobiorców. W tym celu ustanowione zostały odpowiednie procedury oceny i wyboru dostawców. Prawa człowieka zostały ujęte w Kodeksie Kontrahenta, który są oni zobowiązani podpisać przed rozpoczęciem współpracy z Budimeksem SA. Ich przestrzeganie jest monitorowane podczas audytów.

7. KLUCZOWE WSKAŹNIKI

7.1. Kwestie społeczne

	2018	2019
Budimex SA		
darowizny (tysiące złotych)	1 890,0	797,9
sponsoring (tysiące złotych)	1 202,5	1 580,5

⁶ Jest to dokument, do którego przestrzegania zobowiązany jest nie tylko Budimex, ale szerzej, wszystkie spółki Grupy Ferrovial.

7.2. Kwestie dotyczące projektów innowacyjnych

	2018	2019
Nakłady na B+R (z uwzględnieniem nakładów własnych oraz pozyskanych dotacji, w tysiącach złotych)	4 745,3	2 101,1
Liczba pracowników zaangażowanych w projekty innowacyjne	102	54

7.3. Kwestie pracownicze (zatrudnienie, BHP)

I. Zatrudnienie na koniec roku [102-8]

	2018			2019		
	Kobiety	Mężczyźni	Łącznie	Kobiety	Mężczyźni	Łącznie
Budimex SA	1216	4782	5998	1187	4415	5602
- rynek polski	1212	3857	5069	1182	3504	4686
<i>czas określony</i>	356	1524	1880	285	1120	1405
<i>czas nieokreślony</i>	856	2333	3189	897	2384	3281
<i>pełen etat</i>	1199	3860	5059	1163	3496	4659
<i>niepełny etat</i>	15	10	25	19	8	27
<i>wiek poniżej 30</i>	451	803	1254	404	624	1028
<i>wiek 30-50</i>	695	2459	3154	704	2316	3020
<i>wiek powyżej 50</i>	68	608	676	74	564	638
- rynek niemiecki	4	925	929	5	911	916
<i>czas określony</i>	0	906	906	1	883	884
<i>czas nieokreślony</i>	4	19	23	4	28	32
<i>pełen etat</i>	4	925	929	5	911	916
<i>niepełny etat</i>	0	0	0	0	0	0
<i>wiek poniżej 30</i>	0	97	97	0	129	129
<i>wiek 30-50</i>	1	537	538	1	499	500
<i>wiek powyżej 50</i>	3	291	294	4	283	287

II. Przyjęcia nowych pracowników [401-1]

	2018			2019		
	Kobiety	Mężczyźni	Łącznie	Kobiety	Mężczyźni	Łącznie
Budimex SA	237	2185	2422	168	1234	1402
- rynek polski	237	1386	1623	165	389	554
<i>wiek poniżej 30</i>	150	418	568	98	132	230
<i>wiek 30-50</i>	79	768	847	59	211	270
<i>wiek powyżej 50</i>	8	200	208	8	46	54
<i>% udział nowych pracowników</i>	20%	36%	32%	14%	11%	12%
- rynek niemiecki	0	799	799	3	845	848
<i>wiek poniżej 30</i>	0	135	135	0	171	171
<i>wiek 30-50</i>	0	435	435	1	477	478
<i>wiek powyżej 50</i>	0	229	229	2	197	199
<i>% udział nowych pracowników</i>	0%	86%	86%	0%	93%	93%

III. Odejścia pracowników [G4-LA1]

	2018			2019		
	Kobiety	Mężczyźni	Łącznie	Kobiety	Mężczyźni	Łącznie
Budimex SA	185	1596	1781	196	1602	1798
- rynek polski	185	723	908	193	742	935
<i>wiek poniżej 30</i>	66	190	256	87	191	278
<i>wiek 30-50</i>	103	412	515	98	425	523
<i>wiek powyżej 50</i>	16	121	137	8	126	134
<i>wskaźnik fluktuacji</i>	15,2%	18,7%	17,9%	16,3%	21,2%	20,0%
- rynek niemiecki	0	873	873	3	860	863
<i>wiek poniżej 30</i>	0	148	148	0	122	122
<i>wiek 30-50</i>	0	489	489	1	511	512
<i>wiek powyżej 50</i>	0	236	236	2	227	229
<i>wskaźnik fluktuacji</i>	0,0%	94,4%	94,1%	300%	94%	95%

IV. Procent pracowników objętych umowami zbiorowymi [102-41]

	2018	2019
Budimex SA	99,2%	99,6%

Uwaga: dane odnoszą się do rynku polskiego.

V. Stosunek podstawowego wynagrodzenia mężczyzn i kobiet wg zajmowanego stanowiska [405-2]

	2018	2019
Budimex SA		
Stanowiska robotnicze	20,0%	17,8%
st nierobotnicze	17,0%	19,9%
st kierownicze	7,0%	7,3%
st dyrektorskie	14,0%	11,9%
zarząd	-	-

VI. Relacja wynagrodzenia na najniższym szczeblu w odniesieniu do oficjalnej płacy minimalnej [202-1]

	2018			2019		
	Kobiety	Mężczyźni	Łącznie	Kobiety	Mężczyźni	Łącznie
Budimex SA	125%	133%	125%	146%	152%	152%

Uwaga: dane odnoszą się do rynku polskiego.

VII. Liczba pracowników, którzy na 31.12 przebywali na urloпах macierzyńskich [401-3a]

	2018			2019		
	Kobiety	Mężczyźni	Łącznie	Kobiety	Mężczyźni	Łącznie
Budimex SA	148	277	425	99	6	105
- rynek polski	148	247	395	99	5	104
- rynek niemiecki	0	30	30	0	1	1

VIII. Liczba pracowników, którzy w ciągu roku powrócili z urloпов macierzyńskich [401-3b]

	2018			2019		
	Kobiety	Mężczyźni	Łącznie	Kobiety	Mężczyźni	Łącznie
Budimex SA	70	267	337	76	304	380
- rynek polski	70	241	311	76	283	359
- rynek niemiecki	0	26	26	0	21	21

IX. Odsetek pracowników, którzy w ciągu 12 m-cy od powrotu z urlopu macierzyńskiego zakończyli pracę w firmie [401-3c]

	2018			2019		
	Kobiety	Mężczyźni	Łącznie	Kobiety	Mężczyźni	Łącznie
Budimex SA	31,4%	11,6%	15,7%	20%	13%	14%
- rynek polski	31,4%	10,4%	15,1%	20%	10%	12%
- rynek niemiecki	0,0%	23,1%	23,1%	0%	52%	52%

X. Różnorodność w organach zarządczych [405-1]

	2018			2019		
	Kobiety	Mężczyźni	Łącznie	Kobiety	Mężczyźni	Łącznie
Budimex SA						
zarząd	0	7	7	0	6	6
<i>wiek poniżej 30</i>	0	0	0	0	0	0
<i>wiek 30-50</i>	0	3	3	0	1	1
<i>wiek powyżej 50</i>	0	4	4	0	5	5
<i>w tym obcokrajowcy</i>	0	0	0	0	0	0
rada nadzorcza	1	8	9	3	7	10
<i>wiek poniżej 30</i>	0	0	0	0	0	0
<i>wiek 30-50</i>	0	1	1	1	0	1
<i>wiek powyżej 50</i>	1	7	8	2	7	9
<i>w tym obcokrajowcy</i>	0	4	4	0	4	4

XI. Przeciętna liczba godzin szkoleniowych na pracownika w ciągu roku [404-1]

	2018	2019
Budimex SA		
wg płci		
mężczyźni	9,0	8,1
kobiety	21,7	17,2
wg stanowiska		
Zarząd	23,8	23,4
Dyrektorzy	36,6	38,9
Stanowiska kierownicze	24,2	18,3
Stanowiska specjalistyczne i inne	6,1	5,6
Łącznie	12	10

XII. System zarządzania BHP [403-8]

	2018	2019
Budimex SA		
liczba pracowników własnych i pracowników podmiotów trzecich, pracujących pod nadzorem organizacji, objętych systemem zarządzania BHP	11 058	13 703
% pracowników własnych i pracowników podmiotów trzecich, pracujących pod nadzorem organizacji, objętych systemem zarządzania BHP	100	100
liczba pracowników własnych i pracowników podmiotów trzecich, pracujących pod nadzorem organizacji, objętych systemem zarządzania BHP, objęty audytem wewnętrznym	11 058	13 703
% pracowników własnych i pracowników podmiotów trzecich, pracujących pod nadzorem organizacji, objętych systemem zarządzania BHP, objęty audytem wewnętrznym	100	100

	2018	2019
liczba pracowników własnych i pracowników podmiotów trzecich, pracujących pod nadzorem organizacji, objętych systemem zarządzania BHP, objęty zewnętrznym audytem i certyfikacją	11 058	13 703
% pracowników własnych i pracowników podmiotów trzecich, pracujących pod nadzorem organizacji, objętych systemem zarządzania BHP, objęty zewnętrznym audytem i certyfikacją	100	100

XIII. Wypadki przy pracy [403-9]

	2018	2019
Budimex SA		
wypadki przy pracy <u>śmiertelne</u> wśród <u>pracowników własnych</u>	0	1
wypadki przy pracy <u>ogółem</u> wśród <u>pracowników własnych</u>	69	72
<i>wskaźnik wypadkowości wypadków przy pracy ogółem wśród pracowników własnych</i>	7,12	7,46
wypadki przy pracy <u>ciężkie</u> wśród <u>pracowników własnych</u>	2	1
<i>wskaźnik wypadkowości wypadków ciężkich przy pracy ogółem wśród pracowników własnych</i>	0,21	0,10
wypadki przy pracy <u>lekkie</u> wśród <u>pracowników własnych</u>	67	70
<i>wskaźnik wypadkowości wypadków lekkich przy pracy ogółem wśród pracowników własnych</i>	6,91	7,25
wypadki przy pracy śmiertelne wśród pracowników podmiotów trzecich	3	1
wypadki przy pracy ogółem wśród pracowników podmiotów trzecich	103	72
<i>wskaźnik wypadkowości wypadków przy pracy ogółem wśród pracowników podmiotów trzecich</i>	8,29	4,03
wypadki przy pracy ciężkie wśród pracowników podmiotów trzecich	3	3
<i>wskaźnik wypadkowości wypadków ciężkich przy pracy ogółem wśród pracowników podmiotów trzecich</i>	0,24	0,17
wypadki przy pracy ciężkie wśród pracowników podmiotów trzecich	97	68
<i>wskaźnik wypadkowości wypadków lekkich przy pracy ogółem wśród pracowników podmiotów trzecich</i>	7,81	3,81

Uwaga: Dla wskaźników wypadkowości wskazanych przez GRI Standards przyjęto przelicznik 1 000 000 h pracy. Tj kalkulowano je jako iloraz liczby wypadków, dzielonych przez całkowitą liczbę przepracowanych godzin pomnożony następnie przez 1 000 000 h. W przypadku braku dokładnej rzeczywistej liczby przepracowanych godzin przyjmowano iloczyn liczby pracowników i liczby godzin pracy w roku przy założeniu 8 godzinowego dnia pracy.

XIV. Choroby przy pracy [403-10]

	2018	2019
Budimex SA		
liczba osób zmarłych w wyniku chorób zawodowych wśród pracowników własnych	0	0
liczba zidentyfikowanych przypadków chorób zawodowych wśród pracowników własnych	1	0
liczba osób zmarłych w wyniku chorób zawodowych wśród pracowników podmiotów trzecich	0	0
liczba zidentyfikowanych przypadków chorób zawodowych wśród pracowników podmiotów trzecich	0	0

7.4. Kwestie środowiskowe**I. Surowce i materiały [301-1]**

Surowiec / materiał	J.m.	Budimex SA	
		2018	2019
Papier	tysiące ton	0,1	0,094
Drewno	tysiące m ³	14,03	10,89
Asfalt	tysiące ton	78,84	57,76
Cement	tysiące ton	231,98	99,86

Surowiec / materiał	J.m.	Budimex SA	
		2018	2019
Beton	tysiące m ³	1681,39	870,40
Spoiva hydrauliczne	tysiące ton	316,26	100,96
Mączka wapienna	tysiące ton	55,16	29,73
Stal	tysiące ton	78,76	109,49
Kruszywa asfaltowe	tysiące ton	1 660,75	1 102,55
Kruszywa hydrotechniczne	tysiące ton	230,67	163,82
Kruszywa kolejowe	tysiące ton	467,14	1172,65
Pozostałe kruszywa	tysiące ton	19 224,79	21 342,00

Uwaga: Spadek kontraktacji kruszyw asfaltowych wynika z faktu zmniejszonej produkcji mieszanek mineralno-asfaltowych w porównaniu do analogicznego okresu w roku 2018. Wzrost zużycia kruszyw kolejowych i stali jest związany ze wzrostem udziału projektów kolejowych w portfelu zamówień Spółki.

II. Zużycie surowców stanowiące ich wtórne wykorzystanie [301-2]

Kategoria odzyskiwanego surowca	j.m.	Budimex SA			
		2016	2017	2018	2019
Uboczne produkty spalania /UPS/	tysiące ton	37,61	20,07	6,03	-
Gleba	tysiące ton	1 686,73	1 380,20	1 706,51	86,66
Gruz	tysiące ton	-	91,99	44,32	24,47
Destrukt/frez asfaltowy	tysiące ton	-	66,05	64,77	31,56
Kruszywo	tysiące ton	-	8,69	0	-
Tłuczeń torowy	tysiące ton	-	65,79	39,24	0,29
Materiały sypkie powtórnie wykorzystane jako % zakupionych kruszyw		1,8%	8,2%	8,6%	0,7 %

Uwaga: W zakresie ponownego wykorzystania gleby ze względu na zmianę przepisów ustawy o odpadach nastąpiły trudności w uzyskaniu pozwoleń na odzysk/przetwarzanie odpadów, jednocześnie wejście w fazę robót wykończeniowych sprawia, że wolumen robót ziemnych nie był tak duży, jak w latach poprzednich.

IIIa. Zużycie paliw i energii elektrycznej [302-1, 303-3]

Źródło energii i surowców energetycznych*	j.m.	Budimex SA	
		2018	2019
Olej napędowy	GJ	356849,89	426396,15
	tona	8298,83	9916,19
Benzyna	GJ	19668,3	21803,86
	tona	443,98	492,19
Lekki olej opałowy	GJ	40791,59	23618,33
	tona	948,64	549,26

Źródło energii i surowców energetycznych*	j.m.	Budimex SA	
		2018	2019
Olej opałowy ciężki /LSC/	GJ	0	0
	tona	0	0
Energia elektryczna	GJ	87857,25	66174,48
	MWh	25586,71	18381,8
Energia elektryczna ze źródeł odnawialnych	GJ	22608,5	9809,90
	MWh	5098,22	2724,97
Energia ciepła	GJ	41291,29	40135,46
	MWh	11469,8	11148,74
Pył węglowy	GJ	461873,8	292849,28
	tona	22312,74	14147,31
Gaz Ziarny Sieciowy	GJ	8411,47	9516,40
	tona	175,24	198,26
Gaz LPG	GJ	287,87	113,23
	tona	6,09	2,39
Propan	GJ	932,06	847,52
	tona	19,71	17,92
Łącznie	GJ	1040572,01	891264,60
	Toe: /tona oleju ekwiwalentnego/	24853,64	21287,49
Efektywność energetyczna	GJ/ miliony złotych	146,05	121,36
	Toe/miliony złotych	3,49	2,90

IIIb. Zakup energii ze źródeł odnawialnych [302-1]

Wykorzystanie energii odnawialnej	j.m.	Budimex SA			
		2017	2018	2019	Zmiana
					rok/rok
Zakup energii odnawialnej	GJ	24253,87	22537,88	9649,25	-57,2%
Produkcja energii odnawialnej		11,45	70,62	160,66	127,5%
Łącznie:		24265,32	22608,5	9809,91	-56,6%
Redukcja emisji CO ₂ /zakup/	tona	5469,25	5082,29	2175,90	-57,2%
Redukcja emisji CO ₂ /produkcja/		2,58	15,92	36,23	127,6%
Łącznie:		5471,83	5098,22	2212,13	-56,6%
Efektywność	ton/miliony złotych	0,93	0,72	0,30	-58,3%

IV. Emisja CO₂ [305-1, 305-2, 305-4]

Emisja CO ₂	j.m.	Budimex SA		
		2018	2019	Zmiana
				rok/rok
Emisja bezpośrednia (scope 1)	tony	76474,8	64041,40	-16,3%
Emisja pośrednia (scope 2)	tony	19811,81	15069,37	-23,9%
Łącznie: *	tony	96286,61	79110,77	-17,8%
Efektywność	ton/miliony złotych	13,51	10,77	-20,3%
Emisja pośrednia (scope 3) **	tony	559284,97	353829,27	-36,7%
Efektywność	ton/ miliony złotych	78,5	48,18	-38,6%

* Wszystkie wielkości odnoszą się do zużycia wewnątrz organizacji (Zakres 1, Zakres 2).

** Wielkości odnoszą się do zużycia w łańcuchu dostaw kluczowych produktów, dla których możliwe było dokonanie obliczeń (Zakres 3)

V. Łączny pobór wody [303-3]

Zużycie wody	Zużycie wody	J.m.	Budimex SA	
			2018	2019
woda wg źródła	woda z sieci	m ³	337 327,88	217 982,99
	woda podziemna	m ³	455	875
	woda powierzchniowa	m ³	0	0
	łącznie	m ³	337 782,88	218 875,99

VI. Działalność prowadzona na terenach cennych przyrodniczo lub w ich sąsiedztwie [GRI: 304-1, 304-3]

Nazwa kontraktu	Data rozpoczęcia robót	Obszary Chronione
„Przebudowa drogi wojewódzkiej nr 323 km ok. 32+060 – 36+888 na odcinku Luboszyce – Ciechanów”	22.07.2019	Natura 2000 - strefa chronionego krajobrazu "Dolina Baryczy"
"Realizacja robót budowlanych oraz wykonanie projektu wykonawczego i realizację robót budowlanych na odcinku Podg. Most Wisła - Czechowice - Dziedzice - Zabrzeg linia 139 Czechowice-Dziedzice"	11.10.2019	Rezerwat przyrody "Rotuz"; Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk PLH240039 „Zbiornik Goczałkowicki – Ujście Wisły i Bajerki”; Pomnik przyrody Aleja Dębowa przy ul. Bielskiej i Cieszyńskiej (199 szt.) na terenie gminy Chybie
"S61 Zad3 Wysokie - Raczek"	04.07.2018	Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Rajgrodzkich
Gazociąg Strachocina – Granica RP	19.07.2019	Obszar Natura 2000 - Beskid Niski PLB180002 oraz Bieszczady PLC180001; Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego; Wschodniobeskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu; Ciśniańsko - Wetliński Park Krajobrazowy; Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Bieszczady PLC180001; Dorzecze Górnego Sanu PLH180021; Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Beskid Niski PLB180002; Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego; Wschodniobeskidzki Obszar Chronionego Krajobrazu; Ciśniańsko - Wetliński Park

Nazwa kontraktu	Data rozpoczęcia robót	Obszary Chronione
		Krajobrazowy; Ostoja Jaślińska PLH180014
Trasa kaszubska S6 Słupsk - Gdańsk cz.1	11.06.2018	Natura 2000 - Płaty siedlisk przyrodniczych; otulina Trójmiejskiego Parku Krajobrazowego
Linia kolejowa nr 7 Dęblin - Nałęczów	01.04.2019	Obszar Natura 2000 "Puławy" PLH060055; Kazimierski Park Krajobrazowy
Budowa drogi wojewódzkiej nr 992 Jasło	25.03.2019	Obszar mający znaczenie dla Wspólnoty Wisłoka z dopływami PLH180052
S3 Miękowo - koniec obw.Brzozowa cz.1	06.05.2019	Obszar Natura 2000 "Puszcza Goleniowska" PLB320012;

VII. Odpady [306-2]

Najważniejsze odpady wg rodzaju		Budimex SA	
		2018	2019
		masa (tony)	masa (tony)
Odpady niebezpieczne, w tym:		170,759	1647,82
Kod odpadu	Rodzaj odpadu		
07 01 03*	Rozpuszczalniki chlorowcoorganiczne, roztwory z przemywania i ciecze macierzyste	3,194	0,239
08 01 11*	Odpady farb i lakierów zawierające rozpuszczalniki organiczne lub inne substancje niebezpieczne	-	-
09 01 01*	Wodne roztwory wywoływaczy i utrwalczy	-	-
09 01 04*	Roztwory utrwalczy	-	-
13 01 13*	Inne oleje hydrauliczne	-	-
13 02 05*	Mineralne oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe	0,49	-
13 02 08*	Inne oleje silnikowe, przekładniowe i smarowe	0,4	2,82
13 05 07	Zaolejona woda z odwadniania olejów w separatorach	-	-
14 06 03*	Inne rozpuszczalniki i mieszaniny rozpuszczalników	0,05	-
15 01 10*	Opakowania zawierające pozostałości substancji niebezpiecznych	19,318	19,105

Najważniejsze odpady wg rodzaju		Budimex SA	
		2018	2019
		masa (tony)	masa (tony)
15 01 11*	Opakowania pod ciśnieniem	1,326	0,849
15 02 02*	Sorbenty, materiały filtracyjne i ubrania ochronne zanieczyszczone substancjami niebezpiecznymi	19,998	19,172
16 01 07*	Filtry olejowe	0,216	0,283
16 02 13*	Zużyte urządzenia zawierające niebezpieczne elementy	-	0,264
16 05 06*	Chemikalia laboratoryjne i analityczne (np. odczynniki chemiczne)	-	0,094
16 81 01*	Odpady wykazujące właściwości niebezpieczne		0,5
17 02 04*	Odpady drewna, szkła i tworzyw sztucznych zawierające lub zanieczyszczone substancjami niebezpiecznymi (np. drewniane podkłady kolejowe)	57,38	780,834
17 05 03*	Gleba i ziemia, w tym kamienie, zawierające substancje niebezpieczne	32,2	772,320
Odpady niebezpieczne, w tym:		217,509	1 647,82
Kod odpadu	Rodzaj odpadu		
17 06 01*	Materiały izolacyjne zawierające azbest	15,44	-
17 06 05*	Materiały budowlane zawierające azbest	6,767	51,34
17 09 03*	Inne odpady z budowy, remontów i demontażu (w tym zmieszane) zawierające substancje niebezpieczne	13,98	-
Odpady inne niż niebezpieczne, w tym:		108 493,117	243950,46
Kod odpadu	Rodzaj odpadu		
01 04 12	Odpady powstające przy płukaniu i oczyszczaniu kopalni	23,56	495,54
02 01 03	Odpadowa masa roślinna	643,01	-
06 03 99	Inne niewymienione odpady	50160,89	-
07 02 99	Inne niewymienione odpady	-	-
10 01 01	Żużle, popioły paleniskowe i pyły z kotłów	138393,7	-
10 06 80	Żużle szybowe i granulowane	-	-
12 01 01	Odpady z toczenia i piłowania żelaza i jego	-	-

Najważniejsze odpady wg rodzaju		Budimex SA	
		2018	2019
		masa (tony)	masa (tony)
	stopów		
12 01 02	Cząstki i pyły żelaza oraz jego stopów	-	-
12 01 13	Odpady spawalnicze	5,1	0,9
12 01 21	Zużyte materiały szlifierskie	5,5	2,7
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	73,3	76,46
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	235,38	50,92
15 01 03	Opakowania z drewna	2,01	279,36
15 01 04	Opakowania z metali	-	-
15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	47,24	75,14
15 01 07	Opakowania ze szkła	18,83	0,42
15 02 03	Sorbenty, materiały filtracyjne, tkaniny do wycierania (np. szmaty, ścierki)	0,81	0,16
16 01 03	Zużyte opony	8,94	3,53
16 01 15	Płyny zapobiegające zamarzaniu	-	-
16 01 19	Tworzywa sztuczne	0,02	-
16 01 20	Szkło	0,05	0,24
16 02 14	Zużyte urządzenia	-	1,40
16 02 16	Elementy usunięte z użytych urządzeń	0,02	0,11
16 06 05	Inne baterie i akumulatory	-	-
17 01 01	Odpady z betonu oraz gruz betonowy	44 076,62	62 904,60
17 01 02	Gruz ceglany	17 354,81	24 497,86
17 01 03	Odpady innych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia	4,5	28,28
17 01 07	Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych	6167,57	24567,18
17 01 81	Odpady z remontów i przebudowy dróg	1524,73	55286,92
17 01 82	Inne niewymienione odpady	-	30,14
17 02 01	Drewno	2649,34	3759,89
17 02 02	Szkło	1,28	39,04
Odpady inne niż niebezpieczne, w tym:		108 493,117	243 950,46
Kod odpadu	Rodzaj odpadu		
17 02 03	Tworzywa sztuczne	38,49	67,24
17 03 02	Mieszanki bitumiczne	1624,21	2261,42
17 03 80	Odpadowa papa	80,89	5319,43
17 04 05	Żelazo i stal	760,93	374,78
17 04 07	Mieszanki metali	-	-
17 04 11	Kable	-	-

Najważniejsze odpady wg rodzaju		Budimex SA	
		2018	2019
		masa (tony)	masa (tony)
17 05 06	Urobek z pogłębiania inny niż wymieniony w 17 05 05		3978,16
17 05 08	Tłuczeń torowy	27286,07	50025,48
17 06 04	Materiały izolacyjne	525,3	738,06
17 09 04	Zmieszane odpady z budowy, remontów i demontażu	9863,42	9085,09
19 12 12	Odpady z mechanicznej obróbki odpadów	0	-

7.5. Kwestie związane z przeciwdziałaniem korupcji

[205-2, 205-3]	2018	2019
Liczba potwierdzonych incydentów korupcyjnych	0*	0
Liczba szkoleń w zakresie polityki i procedur antykorupcyjnych	9	10
% pracowników zapoznanych z polityką i procedurami antykorupcyjnymi	100%	100%
Liczba i % osób zajmujących kierownicze stanowiska i pełniących funkcje przełożonych, które ukończyły szkolenia antykorupcyjne	250 (90%)	
Dostawcy, którzy zapoznali się z polityką i przepisami antykorupcyjnymi (zapisy umowne)	100%	100%

* Zarejestrowane zostały dwa zgłoszenia, które można uznać za próbę prowokacji korupcyjnej.

7.6. Kwestie związane z łamaniem praw człowieka

[406-1]	2018	2019
Liczba potwierdzonych przypadków łamania praw człowieka	0	0
Liczba przeanalizowanych ankiet kwalifikacyjnych (dostawcy)	1163	885
Liczba przeanalizowanych ankiet końcowych (dostawcy)	5329	1420

8. Osoba kontaktowa

<p>Aldona Orłowski Budimex SA Dyrektor Biura Rekrutacji, Rozwoju i Komunikacji ul. Siedmiogrodzka 9, 01-204 Warszawa aldona.orlowski@budimex.pl tel.: (+48) 22 623 60 00</p>
--

9. Wybrane wskaźniki liczbowe GRI (indeks)

Indeks wskaźnika	Wskaźnik	Miejsce w oświadczeniu
102-8	Liczba pracowników własnych i znajdujących się pod nadzorem spółki wg płci i rodzaju umowy	Kluczowe wskaźniki: kwestie pracownicze
205-2	Procent pracowników przeszkolonych w zakresie polityk i procedur antykorupcyjnych organizacji	Kluczowe wskaźniki: kwestie związane z przeciwdziałaniem korupcji
205-3	Działania podjęte w odpowiedzi na przypadki korupcji	Kluczowe wskaźniki: kwestie związane z przeciwdziałaniem korupcji
301-1	Wykorzystane surowce/materiały według wagi i objętości	Kluczowe wskaźniki: kwestie

		środowiskowe
301-2	Procent materiałów pochodzących z recyklingu wykorzystanych w procesie produkcyjnym	Kluczowe wskaźniki: kwestie środowiskowe
302-1	Bezpośrednie i pośrednie zużycie energii według pierwotnych źródeł energii	Kluczowe wskaźniki: kwestie środowiskowe
302-3	Efektywność energetyczna	Kluczowe wskaźniki: kwestie środowiskowe
303-1	Łączne zużycie wody z podaniem źródła	Kluczowe wskaźniki: kwestie środowiskowe
304-1	Lokalizacja i powierzchnia posiadanych, dzierżawionych lub zarządzanych gruntów zlokalizowanych w obszarach chronionych lub obszarach o dużej wartości pod względem bioróżnorodności poza obszarami chronionymi bądź przylegających do takich obszarów	Kluczowe wskaźniki: kwestie środowiskowe
304-3	Siedliska chronione lub zrewitalizowane	Kluczowe wskaźniki: kwestie środowiskowe
305-1	Bezpośrednie emisje gazów cieplarnianych (Zakres 1)	Kluczowe wskaźniki: kwestie środowiskowe
305-2	Łączne pośrednie emisje gazów cieplarnianych według wagi (Zakres 2)	Kluczowe wskaźniki: kwestie środowiskowe
305-4	Efektywność związana z emisją gazów cieplarnianych	Kluczowe wskaźniki: kwestie środowiskowe
306-2	Całkowita waga odpadów według rodzaju odpadu oraz metody postępowania z odpadem	Kluczowe wskaźniki: kwestie środowiskowe
401-1	Łączna liczba odejść oraz wskaźnik fluktuacji pracowników, według grup wiekowych, płci i regionu	Kluczowe wskaźniki: kwestie pracownicze
401-3	Odsetek powrotów do pracy i wskaźnik retencji po urlopie macierzyńskim/tacierzyńskim, w odniesieniu do płci	Kluczowe wskaźniki: kwestie pracownicze
403-1	Odsetek łącznej liczby pracowników reprezentowanych w formalnych komisjach (w których skład wchodzi kierownictwo i pracownicy) ds. bezpieczeństwa i higieny pracy, które doradzają w zakresie programów bezpieczeństwa i higieny pracy oraz monitorują takie programy	Kluczowe wskaźniki: kwestie pracownicze
403-8	Pracownicy objęci systemami zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy	Kluczowe wskaźniki: kwestie pracownicze (BHP)
403-9	Wypadki przy pracy	Kluczowe wskaźniki: kwestie pracownicze (BHP)
403-10	Choroby zawodowe	Kluczowe wskaźniki: kwestie pracownicze (BHP)
404-1	Przeciętna liczba godzin szkoleniowych na pracownika w ciągu roku	Kluczowe wskaźniki: kwestie pracownicze (BHP)
405-1	Skład ciał zarządczych i kadry pracowniczej w podziale na kategorie według płci, wieku, przynależności do mniejszości oraz innych wskaźników różnorodności	Kluczowe wskaźniki: kwestie pracownicze
405-2	Stosunek podstawowego wynagrodzenia mężczyzn i kobiet według zajmowanego stanowiska	Kluczowe wskaźniki: kwestie pracownicze
406-1	Całkowita liczba przypadków dyskryminacji oraz działania podjęte w tej kwestii	Kluczowe wskaźniki: kwestie związane z łamaniem praw człowieka

10. Oświadczenie dotyczące polityki różnorodności

Zgodnie z §91 ust. 5 pkt 4 lit. I rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych Spółka oświadcza, że Budimex SA wdrożył Politykę Różnorodności odnoszącą się do równego traktowania ze względu m.in. na płeć, wiek, niepełnosprawność, stan zdrowia, narodowość, przekonania polityczne, formę, zakres i podstawę zatrudnienia. W ramach Polityki spółka Budimex zobowiązała się do tworzenia atmosfery i kultury organizacyjnej, która zapewnia poszanowanie dla wszelkich form różnorodności. Polityka Różnorodności dotyczy również obszaru rekrutacji, dostępu do szkoleń i awansów, wynagrodzeń, godzenia obowiązków zawodowych z życiem prywatnym, ochrony przed mobbingiem i nieuzasadnionym zwolnieniem. Budimex SA przełamuje również bariery związane ze stanem zdrowia pracowników, zatrudniając osoby niepełnosprawne. W celu sprawnego zarządzania Polityką, wprowadzony został tzw. monitoring antydyskryminacyjny oraz antymobbingowy, a także system narzędzi edukacyjnych, szkoleń i warsztatów. Corocznie rezultaty prowadzenia tej Polityki są raportowane do Zarządu.

Ponadto kwestie te zostały jednoznacznie uregulowane w innych dokumentach korporacyjnych obowiązujących w całej grupie kapitałowej, tj. wszystkich jej spółkach. Są to m.in. dokumenty stanowiące polityki Grupy Ferrovial, której Budimex SA jest członkiem. Zaletą tego typu polityk jest nadzór nad nimi sprawowany przez Radę Dyrektorów Ferrovial. Przede wszystkim należy w tym miejscu wspomnieć fundamentalne Zasady Polityki Odpowiedzialności Spółki, która zobowiązuje wszystkich

zarządzających spółek oraz ich pracowników m.in. do poszanowania podstawowych praw człowieka oraz sprzyjania równości, różnorodności i równowadze pomiędzy pracą a życiem prywatnym. Drugą kluczową polityką ogólnogrupową są Zasady Ochrony Praw Człowieka. Jednym z ich wymiarów jest zobowiązanie do unikania dyskryminacji i promocji równych szans, przy jednoczesnym dostrzeganiu wartości w różnorodność w miejscu pracy. Kluczowe znaczenie ma w tym obszarze również Kodeks Etyki będący dokumentem, który w praktyce wdraża założenia ww. polityk. Jedną z zasad, na której został on oparty, jest efektywne przeciwdziałanie dyskryminacji w sferze zatrudnienia.

Budimex SA jest też sygnatariuszem Karty Różnorodności. To dobrowolna międzynarodowa inicjatywa, stanowiąca zobowiązanie do równego traktowania wszystkich swoich pracowników oraz do zapobiegania jakiegokolwiek dyskryminacji w miejscu pracy, działania na rzecz tworzenia i promocji różnorodności oraz wyraża gotowość organizacji do zaangażowania wszystkich osób zatrudnionych oraz partnerów biznesowych i społecznych w te działania.

W 2019 roku Budimex SA wziął też udział w #ideathonie. Był to pierwszy tego rodzaju projekt społeczny w Polsce i innowacyjny przykład wolontariatu kompetencji, w którym m.in. pracownicy Budimeksu SA, wraz z ekspertami z Integracji, wypracowywali rozwiązania, mające na celu zmianę sytuacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy. Jest to przykład praktycznego działania, mającego na celu promowanie różnorodności, nie tylko w Budimeksie SA, ale na szerokorozumianym rynku pracy.

Dariusz Blocher prezes Zarządu	
Artur Popko wiceprezes Zarządu	
Jacek Daniewski członek Zarządu	
Cezary Mączka członek Zarządu	
Marcin Węglowski członek Zarządu	